

08

Resultater

ANKLAGEMYNDIGHEDEN

INDHOLD

Forord	3	MEDARBEJDERE	
UDVIKLINGSMÅL		Anklagerne brænder for retfærdighed	44
Anklagemyndighedens udviklingsmål 2008	4	Ung bistand til anklagerne i Holstebro	47
SAGSPRODUKTION		RIGSADVOKATEN	
Anklagemyndighedens økonomi og sagsproduktion 2008	7	På vej mod mere synlige anklagere	49
Vi bruger mest tid på sager om vold	10	SPECIALISERING	
Uændret domfældelsesprocent	12	Anklagere drøfter juraproblemer i fagudvalg	52
Fokus på langvarige sigtelser	14	Specialist i dyrevelfærd	54
Færre borgere sidder i isolation	16	VIDEN	
Spørgsmål om kvaliteten	18	Et net af fælles viden	56
En ekstra indsats	20	REGIONALE STATSADVOKATER	
Når 37 timer ikke er nok	23	Statsadvokater indtager byretten	59
PERSONFARLIG KRIMINALITET		Statsadvokater behandler klager hurtigere	63
Nordjyske voldssager kommer hurtigt for retten	24	Styr på klagerne	65
Straffen for samlivsdrab	26	ØKONOMISK KRIMINALITET	
Vågent øje med udsatte kvinder	28	SØK: Anklagerne er med fra starten	66
Kampen mod menneskehandel	30	Sætter sig på udbyttet, før det er for sent	68
HJEMMERØVERI		GRØNLAND	
Et stramt greb om hjemmerøverne	32	Grønlands Politi opruster til nyt retssystem	70
KOMPETENCER		TORTUR OG DRAB I UDLANDET	
Den kompetente medarbejder	37	Netværk af anklagere skal videreføre tribunalers arbejde	75
Når ordet vejer tungt	40		
Nu er vi en del af familien	41		
Godt tilbud, når man forstår konceptet	42		

FORORD

Sidste år udgav vi for første gang anklagemyndighedens årsberetning efter en ny og forhåbentlig mere tidssvarende model.

I 'Resultater07' forsøgte vi således at præsentere anklagemyndighedens virksomhed på en mere jordnær måde, end der ellers har været tradition for. Det skyldtes navnlig, at anklagemyndighedens arbejde er så centralt i det danske retssamfund, at en overordnet viden om væsentlige aspekter af vores opgaver bør være tilgængelig for alle interesserede.

Det er vores indtryk i rigsadvokaturen, at der er taget godt imod den nye form for årsberetning. Derfor er den foreliggende beretning for 2008 udarbejdet efter samme princip, idet det dog i år har været muligt at medtage væsentligt flere statistiske oplysninger.

De 'gamle' årsberetninger indeholdt navnlig store mængder af systematiseret faglig viden, mens fokus i den nye form som nævnt er på mere jordnær fremstilling af de problemstillinger, som vi beskæftiger os med. Det ændrer naturligvis ikke ved, at det fortsat er en af rigsadvokaturens vigtigste opgaver at formidle faglig viden til resten af organisationen og til vores omverden. Men efter vores opfattelse sker det bedre og mere effektivt via AnklagerNet, således at der kan søges systematisk efter den viden, som der er brug for i de enkelte tilfælde.

I det hele taget er det vigtigt at understrege, at den nye og mere moderne organisation, som vi i disse år arbejder på at etablere, skal være præget af endnu højere juridisk faglighed end den anklagemyndighed, vi kendte før reformen. Det er jo et grundlæggende formål med reformen, og det skal vi holde blikket fast rettet imod – ikke mindst i en tid som den aktuelle, hvor der fortsat anvendes mange kræfter på at få de praktiske forhold helt på plads, og hvor det derfor stadig er en opgave at få produktionen op på et helt tilfredsstillende niveau.

Men langt de fleste af de initiativer, som vi har arbejdet på siden reformens gennemførelse, har jo netop til formål at styrke kvaliteten af vores arbejde – det gælder f.eks. nedsættelse af landsdækkende fagudvalg, etablering og udbygning af vidensbaser på AnklagerNet og bedre løbende udbud af efteruddannelse. Viden og kvalitet er nogle af anklagemyndighedens vigtigste kendetegn, og sådan vil det altid være.

Samtidig er det vigtigt at anerkende, at vi naturligvis hele tiden må sikre, at vi anvender vores ressourcer på den bedste og mest effektive måde. Det gælder i anklagemyndigheden som i alle offentlige virksomheder. Således at vi af hensyn til ofre, gerningsmænd og det omgivende samfund finder den helt rigtige kombination af hurtig og effektiv sagsbehandling på den ene side og høj faglig kvalitet på den anden side.

Det er derfor, at vi i rigsadvokaturen bruger mange ressourcer på at arbejde med den del af reformen, der består i mål- og resultatstyring af anklagemyndigheden, og som man kan se beskrevet på de første sider af årsberetningen.

Jeg ved godt, at mål- og resultatstyring ikke nødvendigvis bliver modtaget med jubel hos alle medarbejdere. Derfor er det vigtigt hele tiden at understrege, at anklagemyndigheden *ikke* skal omformes til en fabrik, hvor det for enhver pris bare skal gå hurtigere. Det ville være ødelæggende for det engagement og den glæde og stolthed ved kvalitet, som er livsnerven i vores organisation. Men vi skal blive bedre til at sikre den optimale udnyttelse af vores ressourcer, og det er det – og kun det – som fornuftig mål- og resultatstyring drejer sig om.

Og naturligvis handler årsberetningen i første række om alt andet end mål- og resultatstyring, nemlig om det, som anklagemyndigheden først og fremmest drejer sig om: en organisation, hvis medarbejdere har valgt at bruge i hvert fald en del af deres arbejdsliv på at arbejde for retfærdighed og retssamfund. Lige fra specialisterne arbejde i de juridiske fagudvalg til kampen mod menneskehandel, og fra kategorisering af domspraksis i narkosager til holdet, der oprullede sagen om Stein Bagger.

Jeg takker endnu en gang varmt anklagemyndighedens medarbejdere for en på alle måder fornem indsats i 2008 – et vanskeligt år i en vanskelig tid. Men også en spændende og i virkeligheden historisk tid, fordi vi i fællesskab er i gang med at lægge de afgørende spor for en ny anklagemyndighed.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen
Rigsadvokat

ANKLAGEMYNDIGHEDENS UDVIKLINGSMÅL 2008

I 2008 var hovedmålsætningen for anklagemyndigheden at stabilisere sagsproduktionen efter politikredsreformen, der stadig optog betydelige ressourcer. Arbejdet med at samle anklagemyndigheden på hovedstationerne i de 12 nye politikredse var således først fysisk tilendebragt 4. februar 2008, og efterfølgende gik der adskillige måneder med praktiske og organisatoriske ændringer.

Dette overordnede mål om stabil sagsproduktion fremgår af direktørkontrakten for 2008 mellem rigsadvokaten og Justitsministeriets departementschef. Året var blot det andet, hvor der på denne måde blev fastsat krav til rigsadvokaten om, hvordan hele anklagemyndigheden skal løse sine opgaver. Brugen af direktørkontrakter er en del af politikredsreformen, og målene i rigsadvokatens kontrakt uddybes og suppleres i de resultatkontrakter, som rigsadvokaten efterfølgende indgår med statsadvokaterne og politidirektørerne. Dermed er hele anklagemyndigheden omfattet af kontraktstyring.

I det hele taget er der i de seneste tre år iværksat en gennemgribende modernisering af hele anklagemyndigheden. I løbet af 2006 blev der gennemført en række seminarer, hvortil alle medarbejdere i anklagemyndigheden var inviteret, og på baggrund af mere end 450 medarbejders bidrag blev der udarbejdet en overordnet plan – anklagemyndighedens udviklingsplan 2007-2009 – som skal føre til en kraftig fornyelse af den måde, anklagemyndigheden arbejder på.

Tilsammen indeholdt direktørkontrakterne og udviklingsplanen de overordnede mål for anklagemyndighedens arbejde i 2008. Det lykkedes at gennemføre stort set samtlige udviklingsmål, som er defineret i anklagemyndighedens udviklingsplan, til tiden.

FAKTA OM UDVIKLINGSMÅL

'Fremtidens anklagemyndighed – Udviklingsplan 2007-2009' opstillede en overordnet ambition for de kommende års udvikling. Planen indeholdt en række konkrete og målbare delpunkter, som der blev formuleret tidsfrister for opfyldelse af. Samtidig blev det udpeget, hvem der er ansvarlig for overholdelse af planen.

Der er i skemaet på side 5 medtaget målepunkter, som havde deadline 1. januar 2009 eller tidligere.

KVALITET

KONKRETE INDSATSER	FÆRDIG SENEST	STATUS
Fagudvalg	1. januar 2007	✓ Nedsat og holder løbende møder
Videnchef	1. november 2007	✓ Blev ansat 1.5.07
Intranet	1. januar 2008	✓ AnklagerNet åbnet for alle medarbejdere 1.9.07
Nye faglige efteruddannelsesaktiviteter	1. januar 2008	✓ Fire nyudviklede kurser for jurister udbudt og afholdt siden efteråret 2007 Et nyudviklet kursus for kontorfunktionærer afholdt siden sommeren 2007
Jobprofiler for alle medarbejdere, kompetencebehov og karriereveje	1. januar 2008	✓ Centrale kompetencer for anklagemyndighedens medarbejdere fastlagt 16.5.08 ÷ Karriereveje og jobprofiler forventes færdige i 2009
Nye kompetenceudviklingsaktiviteter	I løbet af 2009	✓ Kursuskatalog for 2009 udsendt september 2008
Plan for opsamling af kompetencebehov, herunder udvikling af koncept for MUS	1. juli 2008	✓ Nyt koncept for medarbejderudviklingssamtaler og individuelle udviklingsaftaler færdigt 1.7.08
Gennemførelse af medarbejderudviklingssamtaler for alle medarbejdere samt udarbejdelse af individuelle udviklingsaftaler	1. januar 2009	✓ Cirkulæreskrivelse om afholdelse af MUS og opsamling af kompetencebehov udsendt 1.10.08 ✓ Medarbejderudviklingssamtaler gennemført i fjerde kvartal 2008 ✓ Individuelle udviklingsplaner indsendt til Rigsadvokaten 1.2.09

EFFEKTIVITET

KONKRETE INDSATSER	FÆRDIG SENEST	STATUS
Anklagemyndighedens faglige ledelsesforum	1. januar 2007	✓ Første møde afholdt 4.10.06
HR-enhed for anklagemyndigheden	1. marts 2007	✓ Etableret 1.9.06
Koncept til ressource- og resultatstyring	1. august 2007	✓ Resultatkontraktkoncept udarbejdet Økonomimodel og model for ledelsesinformation – projekterne følger tidsplan
Adgang til relevante, eksterne databaser mv.	1. august 2007	✓ RM 7/2007 om juridiske arbejdsredskaber til anklagemyndighedens medarbejdere udsendt. Adgang til juridiske opslagsværker på internettet etableret i 2008 ÷ Endnu ikke tilfredsstillende adgang til internettet
Organisering af en effektiv anklagemyndighed i kredsene	I løbet af 2007	✓ Ny organisation i kredsene med advokaturer mv. etableret
Fordeling af ressourcer og måling af resultater	1. januar 2008	✓ Modeller udarbejdet og godkendt af koncernledelsen og anvendt til fordeling af bevilling 2008
Central personalepolitik for Justitsministeriets område	1. januar 2008	✓ Fælles personalepolitik for jurister på Justitsministeriets område udsendt
Overordnet lederpolitik	1. januar 2008	✓ Indeholdt i personalepolitikken

LEGALITET

KONKRETE INDSATSER	FÆRDIG SENEST	STATUS
Fagudvalg	1. januar 2007	✓ Fagudvalget for legalitetssikring nedsat og afholder løbende møder
Ny kvalitetsmeddelelse	1. januar 2007	✓ RM 10/2006 udsendt Bilag til meddelelsen udarbejdet
Strategi for legalitetssikring	1. oktober 2007	✓ Indeholdt i RM 10/2006 med bilag
Årlig indsatsplan for legalitetskontrollen	1. oktober 2007	✓ Indsatsplanen for 2009 udsendt 19.11.08
System til afrapportering og dokumentation	1. december 2007	✓ System til afrapportering og dokumentation godkendt af koncernledelsen 4.3.08
Lokale retningslinjer	1. januar 2008	✓ Lokale retningslinjer udarbejdet 1.5.08

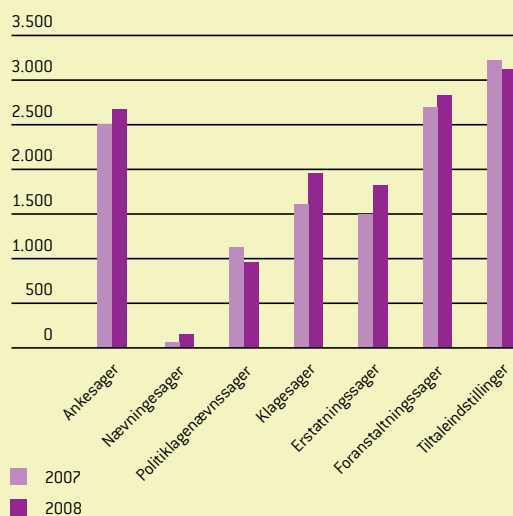
ANTAL SAGER I POLITIKREDSENES ANKLAGEMYNDIGHED

Antal tiltaler	
– Drab mv.	884
– Vold og røveri	12.808
– Sædelighed	1.194
– Indbrud og tyveri	35.817
– Økonomisk kriminalitet	9.286
– Narkotika og smugling	19.275
– Øvrig straffelov, herunder brugstyveri	16.602
– Øvrige særlove	35.177
I alt (antal tiltaler i straffesager eksklusive færdselsområdet)	131.043
– heraf tiltaler på straffelovsområderne	95.866

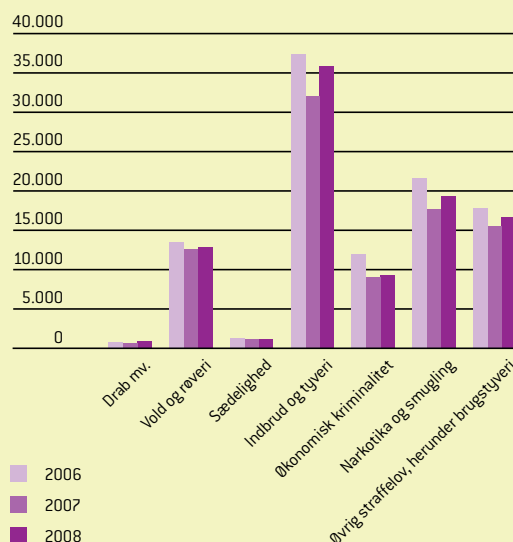
ANKLAGEMYNDIGHEDENS EFFEKTIVITET

Anklagemyndighedens effektivitet steg markant i 2008. I forhold til året før kostede det 170 kroner mindre i gennemsnit at behandle en straffesag, når man sætter udgifterne til anklagernes løn i forhold til antallet af sager. Effektiviteten er trods fremgangen endnu ikke fuldt på højde med 2006, hvor der blev behandlet 27 flere sager pr. mio. kr. end i 2008.

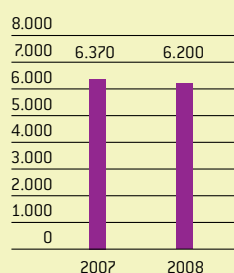
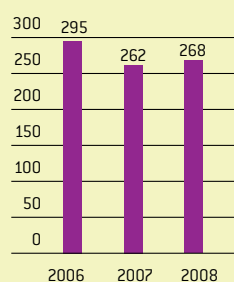
REGIONALE STATSADVOKATERS SAGSPRODUKTION

UDVIKLING I SAGSPRODUKTION I POLITIKREDSENES ANKLAGEMYNDIGHED

ANKLAGEMYNDIGHEDENS ØKONOMI OG SAGSPRODUKTION 2008

ANKLAGEMYNDIGHEDENS
EFFEKTIVITET
KR. PR. STANDARDSAGANTAL STRAFFESAGER
PR. MIO. KR. BRUGT PÅ
ANKLAGERNES LØN

Opgjort i 2008 pris- og lønniveau.

Som led i reformen af politi og anklagemyndighed er der sket en decentralisering af økonomiforvaltningen. Hvor det tidligere var rigspolitiet, som administrerede både politiets og anklagemyndighedens bevillinger, er det nu Rigsadvokaten, som administrerer bevillingen til anklagemyndigheden.

I 2008 kostede det cirka 640 mio. kr. at drive anklagemyndigheden. Udgifterne bør ses i forhold til de resultater, som anklagemyndigheden opnåede. Derfor har Rigsadvokaten opbygget et system til måling af ressourceforbrug og resultater.

Relevante tal bliver løbende sendt til de decentrale ledelser, ligesom medarbejderne kan følge med i udviklingen på anklagemyndighedens intranet – AnklagerNet.

Sammenholdes anklagemyndighedens udgifter med resultaterne, kan der opstilles et samlet mål for anklagemyndighedens effektivitet, således at udviklingen kan sammenlignes fra år til år. For at kunne foretage denne sammenligning har Rigsadvokaten udarbejdet en model, som gør det muligt at sammen-

tælle de mange forskellige sagstyper, som anklagemyndigheden behandler, til et fælles mål. Som standardsag er valgt voldssager, og når sagsproduktionen fra anklagemyndigheden i politikredsene skal sammenlignes, vil alle sager – lige fra små færdselssager til drab – blive omregnet til standardsager.

Opgjort på denne måde rejste anklagemyndigheden i politikredsene i 2008 tiltale i cirka 67.218 standardsager, hvilket er en stigning på cirka 1.218 i forhold til året før. Da udgifterne til sagsproduktionen i politikredsene udgjorde cirka 417 mio. kr., kostede det i 2008 anklagemyndigheden i politikredsene i gennemsnit 6.200 kr. at behandle en sag. Dette er en forbedring i forhold til 2007 på cirka 170 kr.

En anden måde at opgøre anklagemyndighedens effektivitet på er, hvor mange standardsager vi kan behandle for hver million kroner, vi bruger på løn til anklagere. Målt på denne måde steg vores effektivitet fra faktor 262 i 2007 til faktor 268 i 2008. Dette tal ligger dog fortsat under det ønskede pejlemærke – årsproduktionen for 2006 – hvor effektivitetsfaktoren var 295.

FREMGANG I SAGSPRODUKTIONEN

Anklagemyndigheden havde i 2008 markant fremgang i sagsproduktionen i forhold til 2007. Faktisk lykkedes det i 2. halvår af 2008 at komme op på det samme produktionsniveau, som vi havde i samme periode inden politireformen.

Efter sammenflytningen af anklagemyndigheden på politikredsens hovedstationer har det krævet betydelige ressourcer at få den nye organisation til at fungere med nye sagsgange, nye lokaler og nye kolleger. Samtidig har anklagemyndigheden været gennem et relativt omfattende generationsskifte hos anklagerne med mange nyansættelser. Der har således været anvendt mange kræfter på oplæring af nye anklagere.

I årets anden halvdel opnåede vi imidlertid en sagsproduktion, der lå højere, end den var inden reformen. Anklagemyndigheden færdigbehandlede nemlig flere straffesager i de sidste seks måneder af 2008, end vi gjorde i samme periode af 2006.

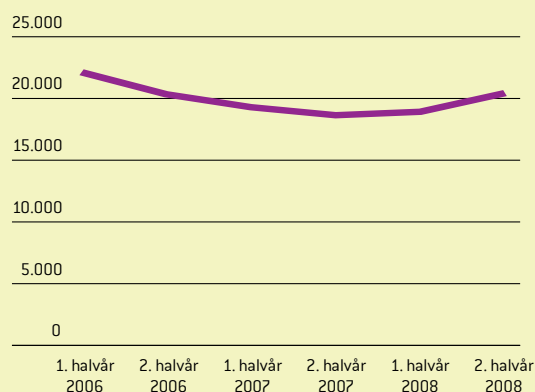
Efter et dyk til 18.644 vægtede tiltaler på straffelovsområderne i 2. halvår af 2007 steg produktionen i 2. halvår af 2008 til 20.436 vægtede tiltaler. Dette er mere end i 2. halvår af 2006, hvor tallet var 20.342.

Der har dermed været en markant fremgang i sagsproduktionen fra 2007 til 2008. Resultatet for anklagemyndighedens produktion – især i 2. halvår 2008 – må under omstændighederne betragtes som meget tilfredsstillende.

VÆGTED TILTALER – STRAFFELOVSOMRÅDERNE

VÆGTED TILTALER – STRAFFELOVSOMRÅDERNE

UDGIFTER I ANKLAGEMYNDIGHEDEN 2008

Løn	Øvrig drift	I alt	
Rigsadvokaten og statsadvokater*	166	58	224
Anklagemyndigheden i kredsene**	331	66	397
Samlet forbrug	497	124	621

(Alle tal mio. kr.)

* Beløbet inkluderer udgifter til politifolk hos SØK og SAIS.

** Forbrug skønnet på basis af 2008 bevilling.

TYPISKE LØNNINGER FOR ANKLAGERE

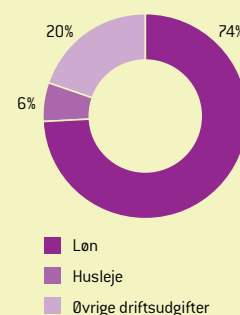
Løn	Pension	Løn i alt	
Nyansat fuldmægtig*	309.000	49.000	358.000
Fuldmægtig**	475.000	50.000	525.000
Assessor	572.000	71.000	643.000

* Startløn jf. overenskomst.

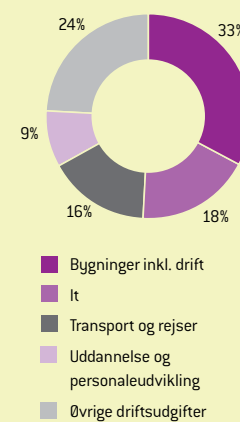
Øvrige opgjort på basis af faktiske udbetalinger inkl. tillæg for bl.a. deltagelse i vagtordning.

** Gennemsnitsløn for en fuldmægtig i den centrale anklagemyndighed. Disse vil typisk have nogen erfaring.

FORDELING AF FORBRUG PÅ LØN OG ØVRIG DRIFT I DEN CENTRALE ANKLAGEMYNDIGHED

FORDELING AF DRIFTSUDGIFTER

DE FLESTE PENGE GÅR TIL LØN

Anklagemyndigheden er en løntung virksomhed. 74 øre af hver brugt krone går til medarbejdernes løn. 6 øre bliver betalt i husleje. Endelig bliver 20 øre brugt til alt fra IT og kontorhold til møbler og ekstern bistand.

VI BRUGER MEST TID PÅ SAGER OM VOLD

I 2008 brugte anklagerne i landets politiekredse tilsammen 86.648 arbejdstimer på at behandle voldssager.

Dermed er vold den sagskategori, der fylder mest i anklagerens dagligdag. Det svarer til, at 16 procent af arbejdstiden bruges til straffesager om vold – eller 71 minutter i gennemsnit pr. medarbejder pr. arbejdsdag.

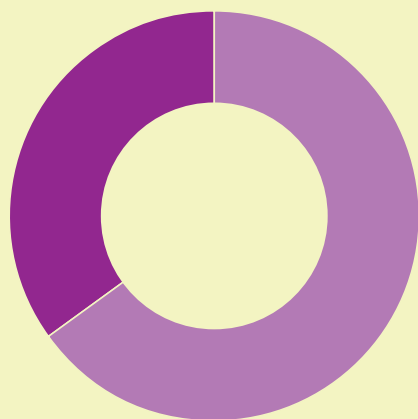
Det viser en opgørelse af de tidsregistreringer, som alle medarbejdere laver via tidsregistreringssystemet POLPAI. Her oplister man løbende, hvad tiden bliver brugt på. Formålet med registreringen er ikke at overvåge den enkelte, men at give et samlet billede af tidsforbruget. Dermed kan ressourcerne fordeles mest hensigtsmæssigt til de enkelte tjenestesteder og afdelinger.

Omkring 65 procent af anklagerens tid går med den egentlige staffesagsbehandling. Det er blandt andet juridisk bistand under efterforskningen, grundlovsforhør, forberedelse af anklageskrifter og retssager.

Omkring 35 procent af anklagerens tid går med andre gøremål, der ikke direkte har at gøre med behandling af konkrete straffesager. Det kan eksempelvis være deltagelse i kurser eller projektarbejde. I denne kategori er også den tid, som lederne bruger på ledelse.

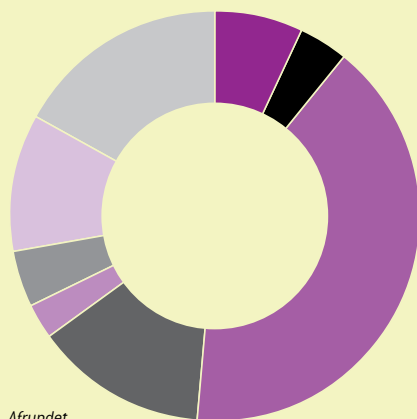

ANKLAGEREN BRUGER 65 PROCENT AF ARBEJDSSTIDEN PÅ STRAFFESAGSBEHANDLING

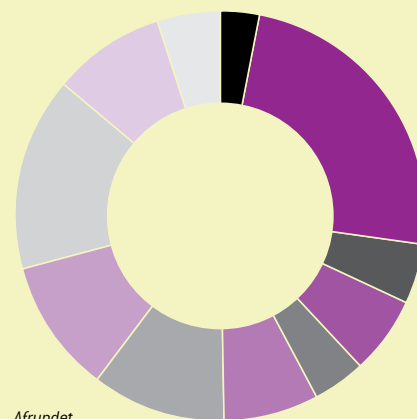
■ Straffesagsbehandling 65 %
■ Andet 35 %

ANKLAGERENS ARBEJDSDAG DELT OP EFTER OPGAVE

■ Sagsbehandling og bistand under efterforskning 7 %
■ Retsmøder under efterforskning 4 %
■ Sagsbehandling vedrørende tiltale 41 %
■ Domsforhandling inkl. tilståelsessager 14 %
■ Efterfølgende sagsbehandling, fuldbyrdelse mv. 3 %
■ Kursist 4 %
■ Ledelse 11 %
■ Andet 17 %

STRAFFESAGSBEHANDLING DELT OP EFTER SAGSTYPE

■ Drab mv. 3 %
■ Vold 24 %
■ Sædelighed 5 %
■ Røveri 6 %
■ Indbrud 4 %
■ Tyveri 7 %
■ Økonomisk kriminalitet 11 %
■ Narkotika og smugling 10 %
■ Øvrig straffelov, herunder brugstyveri 15 %
■ Øvrige særlov 9 %
■ Færdselslov 5 %

UÆNDRET DOMFÆLDELSESPROCENT

Anklagemyndighedens øgede fokus på produktivitet og effektivitet må ikke gå ud over retssikkerheden. Borgere og virksomheder skal fortsat kunne have tillid til, at anklagemyndigheden alene strafforfølger de sager, som vi forventer vil kunne føre til en dom ved domstolene.

Gennem retsplejeloven er anklagemyndigheden forpligtet til at være objektiv. Det betyder, at vi ikke alene skal forfølge dem, som vi vurderer er skyldige, men også skal sørge for, at uskyldige går fri. Objektivitetsprincippet er en kerneværdi for anklagemyndigheden, og det bliver blandt andet sikret gennem legalitetskontrollen, når de regionale statsadvokater fører tilsyn med anklagemyndigheden i landets politikredse, og når Rigsadvokaten får sager forelagt fra statsadvokaterne.

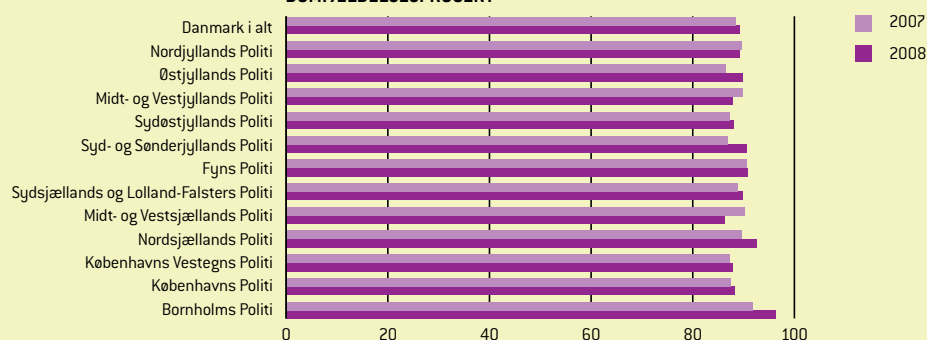
Men det følges også via domfældelsesprocenten. En målsætning om en uændret domfældelsesprocent er således indskrevet i rigsadvokatens resultatkontrakt. Dette understreger, at anklagemyndigheden naturligvis ikke rejser tiltale i udsigtsløse sager med henblik på at øge antallet af rejste tiltaler. Omvendt kunne et fald i domfældelsesprocenten være en indikator for, at anklagemyndigheden var begyndt at opgive for mange sager.

En stabil domfældelsesprocent er en udmærket rettesnor for, at anklagemyndigheden opfylder sin objektivitetsforpligtelse og opretholder et højt kvalitetsniveau.

I 2008 lå domfældelsesprocenten for hele landet på 88,5. Det er på samme niveau som i 2006, da tallet var 89,3. Tilsvarende afviger ingen af politikredsenes domfældelsesprocent i 2008 væsentligt fra landsgennemsnittet i 2006.

DOMFÆLDELSESPROCENT

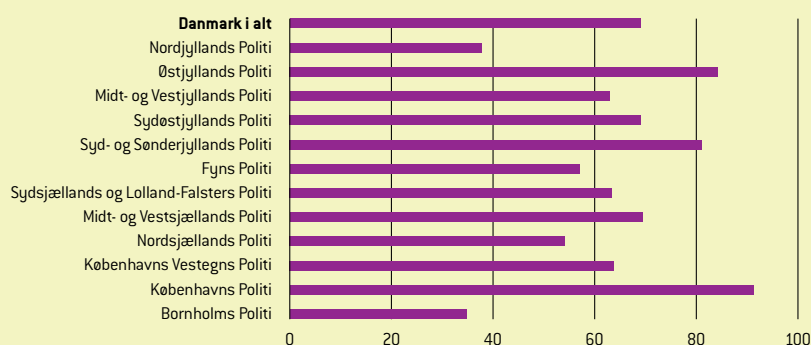
De offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.

Retsplejeloven, § 96, stk. 2.

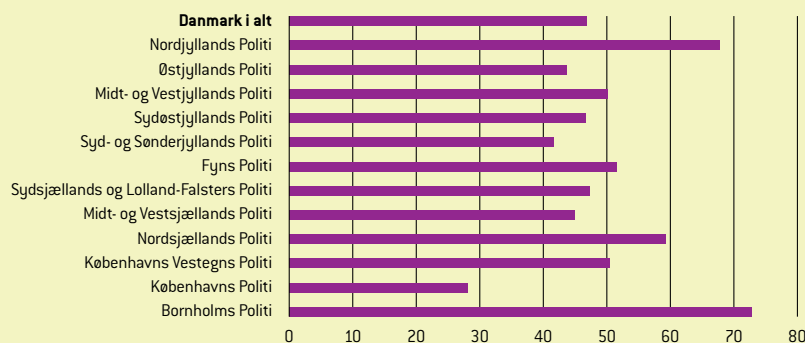
FOKUS PÅ LANGVARIGE SIGTELSE

Et nyt system gjorde det i 2008 lettere for politikredsene at indberette langvarige sigtelser.

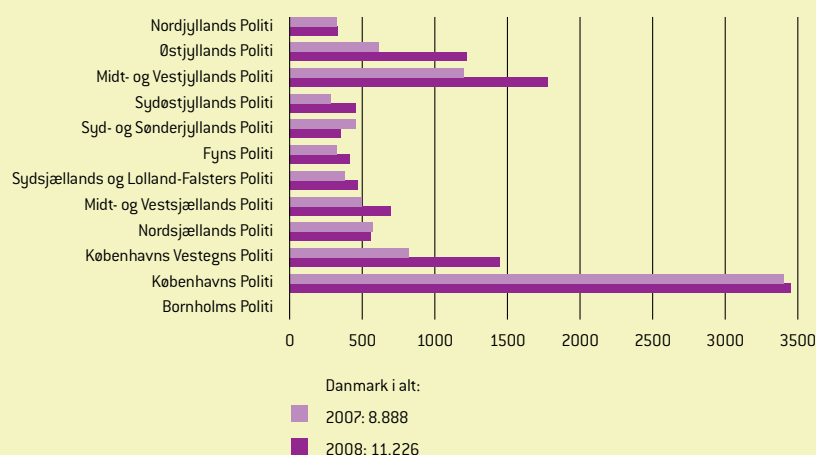
GENNEMSITLIGT ANTAL DAGE FRA SIGTELSE TIL TILTALE

ANDEL AF SAGER MED MINDRE END 1 MÅNED FRA SIGTELSE TIL TILTALE I PROCENT

SIGTELSE OVER 2 ÅR STATUS PR. 31. DECEMBER

Borgere skal ikke leve med en sigtelse over hovedet i flere år. Derfor indførte Rigsadvokaten som opfølgning på ændringer af retsplejeloven i 2008 en ny indberetningsordning, der samler sager, hvor borgere har været sigtet i mere end et år og seks måneder.

De regionale statsadvokater overvåger langvarige sigtelser i politikredsene, og Rigsadvokaten holder øje med sigtelserne under Statsadvokaten for Økonomisk Kriminalitet og Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager.

»Systemet hviler på en ændring af retsplejeloven og skal sikre en kortere sagsbehandlingstid i straffesager,« siger statsadvokat Jesper Hjortenbergt fra Rigsadvokaten.

SIGTEDE KAN GÅ EFTER BETINGET DOM

Han peger på flere årsager til, at det ofte tager ganske lang tid for politi og anklagere at nå frem til, om der skal rejse tiltale mod en sigtet.

»Det kan bunde i travlhed på grund af politireformen, men der må ikke være døde perioder i sager, hvor der ikke er reel fremdrift i efterforskningen. Barsel og sygemeldinger tæller heller ikke over for Menneskeretsdomstolen,« siger Jesper Hjortenbergt med henvisning til, at borgere i yderste konsekvens kan indbringe sager om særligt lange sigtelser for domstolen.

De sigtedes adfærd kan også trække sager i langdrag.

»Hvis den sigtede har lavet indviklede økonomiske transaktioner med skuffeselskaber på Gibraltar og Cayman Island, skal vi hente oplysninger i andre lande. Den sigtede kan også spekulere i at trække sagen i langdrag for at få en betinget dom,« siger Jesper Hjortenbergt.

SVÆRERE AT FINDE SANDHEDEN

Han understreger, at det er afgørende vigtigt at undgå langvarige sigtelser.

»Sen retfærdighed er mindre værd. Sigtede skal ikke gå med en sag over hovedet i år og dage, og hensynet til de forurettede tæller også. De skal ikke næsten have glemt sagen, når afgørelsen falder,« siger Jesper Hjortenbergt.

Retssikkerheden kan også komme i fare, når sagerne trækker ud.

»Jo ældre en sag bliver, desto sværere er den at gennemføre. Vidneforklaringer kan blive meget usikre, og det bliver sværere at finde ind til sandheden, når vidner skal huske, hvad der skete for to år siden. Og så kan det være for sent at iværksætte nye undersøgelser,« siger Jesper Hjortenbergt.

FAKTA OM LANGVARIGE SIGTELSE

En sigtelse i en straffesag er en stor belastning for den pågældende, og det skal være undtagelsen, at mennesker er sigtet i årevis uden at få en afklaring af sagen i retten. Anklagemyndigheden har i 2008 arbejdet på at nedbringe antallet af gamle sigtelser, men der er – blandt andet på grund af det store arbejde med at gennemføre reformen – fortsat for mange uafsluttede sager med langvarige sigtelser. Derfor kunne anklagemyndigheden ikke opfylde sit mål for 2008 om at nedbringe antallet af sigtelser, der er mere end to år gamle.

- I løbet af 2008 steg antallet af sigtelser, der har verseret mere end to år, fra 8.888 til 11.226.

FÆRRE BORGERE SIDDER I ISOLATION

Antallet af isolations- og varetægtsfængslinger fortsætter med at falde. Det kan skyldes strammere regler.

Politi og anklagemyndighed har fået nedbragt antallet af lange isolations- og varetægtsfængslinger, og dermed sidder stadig færre borgere i fængsel, mens forbrydelserne bliver efterforsket eller retssagerne forberedt. Det viser de senest tilgængelige tal.

Fra 2006 til 2007 tilbragte væsentlig færre borgere tid i langvarig isolation, hvorved forstås fængsling i mere end otte uger. Tallet faldt således fra 57 til 19.

Samtidig fortsatte et fald i den gennemsnitlige længde på alle isolationsfængslinger ind i 2007. Fra 2003 til 2007 faldt længden således i alt med 10 dage – fra 37 dage til 27 dage.

Også for de almindelige varetægtsfængslinger har der været et markant fald i de senere år efter en stigende tendens. Fra 2005 til 2007 faldt det samlede antal varetægtsfængslinger over tre måneder således med 14 procent.

»Faldet i antallet af isolationsfængslinger skyldes sandsynligvis, at nye regler, der begrænser fængslingerne, trådte i kraft januar 2007. Vi har desværre endnu ikke tallene for 2008,« siger statsadvokat Jesper Hjortenbergs fra Rigsadvokaten.

Reglerne i retsplejeloven fastsætter, hvor længe en person maksimalt må isolationsfængsles ud fra den straf, som personen maksimalt kan idømmes. Desuden siger reglerne, at Rigsadvokaten i bestemte tilfælde skal godkende, at anklagere må begære en varetægtsarrestant isoleret.

Det har en effekt på omfanget af isolationsfængslinger, mener Jesper Hjortenbergs.

»Krav, procedurer og deadlines hjælper. Anklagemyndigheden tvinges til at overveje behovet for isolation en ekstra gang,« forklarer Jesper Hjortenbergs og giver som eksempel, at Rigsadvokaten skal godkende isolationsfængslinger ud over fire eller otte uger, afhængigt af sagens karakter.

FÆNGSLINGER I ISOLATION

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
I alt	453	501	576	580	532	457	273
Gns. antal dage	28	30	37	36	33	29	27
Samlet antal dage	15.516	14.939	17.613	20.740	17.497	13.838	7.189

Kilde: Justitsministeriets Forskningsenhed

LANGVARIGE VARETÆGTSFÆNGSLINGER

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
I alt	446	516	571	572	717	657	620
Gns. antal dage	229	230	219	222	228	206	216
Samlet antal dage	101.944	118.637	125.255	126.726	163.511	135.561	133.772

Kilde: Justitsministeriets Forskningsenhed

SPØRGSMÅL OM KVALITETEN

Et årligt spørgeskema til alle jurister og politiledere skal gøre det lettere for statsadvokaterne at vurdere, om politikredsene udfører deres arbejde korrekt og i høj kvalitet.

» Får du tilbagemeldinger fra din nærmeste leder på kvaliteten af dit arbejde?« »Har du adgang til relevant litteratur om de sager, du behandler?«

To ud af 60 spørgsmål, som anklagemyndighedens jurister og politiets ledere har besvaret om arbejdet med kvalitet i 2008.

Det nye spørgeskema skal støtte statsadvokaterne i at føre tilsyn med kvaliteten af det arbejde, som politifolk og jurister udfører.

Spørgsmålene går både på den juridiske og politimæssige praksis – den såkaldte legalitetssikring, der sørger for, at politifolk og jurister følger gældende regler og vedtagne procedurer i sagsbehandlingen.

»Vi forsøger at gøre kontrollen mindre bureaukratisk. I 2009 træder nye regler om kvalitet og legalitet i kraft. Fremover skal politikredsene kun afrapportere til statsadvokaterne hvert halve år i stedet for hvert kvartal, og statsadvokaterne rapporterer fremover kun en gang om året til Rigsadvokaten. Vi drosler også stikprøverne ned, for udbyttet af stikprøver står oftest ikke mål med arbejdet,« siger statsadvokat Jesper Hjortenbergs fra Rigsadvokaten.

Han er tillige formand for fagudvalget for legalitetssikring, hvor repræsentanter fra de 10 politikredsadvokaturer for særlige sager mødes med repræsentanter for de regionale statsadvokater og Rigsadvokaten.

TILFÆLDIGE STIKPRØVER

I 2008 nedsatte Rigsadvokaten en arbejdsgruppe, der skulle forenkle legalitetssikringen, som var blevet et noget tungt system. Gruppen kom med sit oplæg i marts 2009.

»Vi vil have kvalitetskontrollen ned på jorden. Kvalitetskontrol starter med den enkelte medarbejders egen indsats, men den nærmeste leder har også et ansvar, hvad enten lederen er jurist eller politiuddannet,« siger Jesper Hjortenberg. Han håber, at de nye regler vil være lettere at arbejde med.

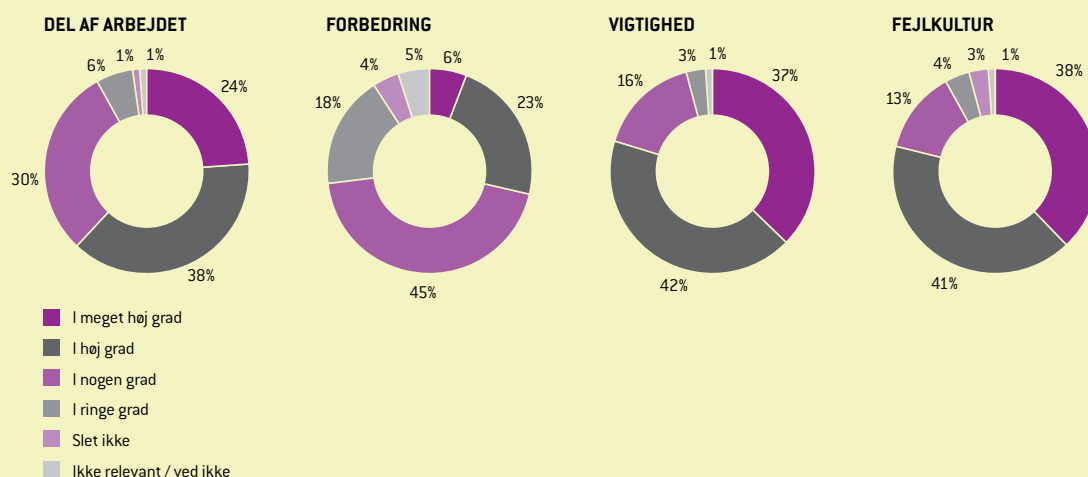
»Ti tilfældige stikprøver siger måske ikke så meget. Når vi fremover tager stikprøver, målretter vi dem mod områder, hvor vi ved, at der kan være problemer. Og så tror jeg, at vi får et klarere helhedsbillede ved at spørge alle anklagere og ledende politifolk om kvaliteten,« siger Jesper Hjortenberg. Han forklarer, at kvalitetsarbejdet gerne skulle gøre anklagemyndighed og politi mere effektive.

"I hvilken grad er legalitets- og kvalitetssikring indarbejdet som en fast del af dit daglige arbejde?"

"I hvilken grad oplever du, at de lokale retningslinjer og arbejdet hermed har medført en forbedring af arbejdet med at sikre legalitet og kvalitet i opgaveløsningen?"

"I hvilken grad anser du arbejdet med at sikre legalitet og kvalitet som en vigtig del af dit arbejde?"

"I min afdeling bruges fejl og mangler fremadrettet til at sikre legalitet og kvalitet i den samlede opgaveløsning."

»Det er vigtigt, at kredsene har lokale retningslinjer for, hvordan de behandler sagerne. Hvem skal visitere sager, hvem går i retten, og hvem afgør, om der skal rejses tiltale? Sådanne retningslinjer er besværlige at lave, men de er vigtige for at sikre en høj og ensartet kvalitet i kredsens arbejde.«

En gang om året munder de regionale statsadvokaters tilsyn ud i rapporter. Statsadvokaterne giver kredsene karakterer – fra 'ikke tilfredsstillende' til 'tilfredsstillende' og 'meget tilfredsstillende'.

Hidtil har alle opnået karakteren 'tilfredsstillende'.

EN EKSTRA INDSATS

For arbejdsåret 2007 betegnede Rigsadvokaten det som 'acceptabelt', at anklagemyndighedens effektivitet – målt på produktionen af sager – blev reduceret med 12 procent i forhold til 2006. Det var en nærmest forudsigelig konsekvens af politireformen, der gjorde 2007 til et meget krævende år. Når medarbejderne brugte kræfter på overhovedet at finde deres nye kontorstol, ja, så var det svært også at producere det samme antal straffesager.

En del af den organisatoriske og fysiske omflytning fortsatte et godt stykke tid ind i 2008.

Anklagemyndigheden i den sidste politikreds blev således først endeligt samlet på hovedstationen i løbet af februar måned. Alligevel satte anklagemyndigheden sig det ambitiøse mål, at 2008 skulle være året, hvor der blev rejst det samme antal tiltaler som i året før reformen. Effektiviteten skulle derfor tilbage til – eller i hvert fald nærme sig – resultatet for 2006.

Det lykkedes ikke at komme helt på niveau med 2006. Samlet lå anklagemyndigheden 7,4 procent under det forventede produktionsmål for 2008, men sammenlignet med året før var der altså tale om en markant fremgang. Det skyldes ikke mindst et efterår, hvor mange ansatte i kredsene gjorde en ekstra indsats.

Der blev afsat penge til honorering af overarbejde og gennemført målrettede oprydninger om aftenen og i weekenderne.

VÆK MED STANGSAGER

Modellen blev blandt andet testet med succes i Københavns Politi, hvor chefanklager Carsten Egeberg Christensen først på efteråret kiggede på produktionsstallene og indså, at det ikke gik godt nok. Faktisk

gik det dårligere end i 2006, så Egeberg aftalte med politiadvokaterne, at der skulle gøres en særlig indsats.

»Jeg ville ikke tvinge vores cirka 80 fastansatte jurister og kontorpersonalet til at påtage sig ekstra arbejde, men jeg håbede på deres solidaritet. Og jeg oplevede da også en enorm opbakning i de weekender, vi afsatte til især at arbejde med stangsagerne,« fortæller Carsten Egeberg om merindsatsen, hvor der samlet blev ydet to årsværk:

»Det kostede lige godt 900.000 kroner, og da vi var færdige, var vi på niveau med 2006 – uden at have slækket på vores normale standard,« siger den københavnske chefanklager og roser sine medarbejdere:

»Folk gav den virkelig en ekstra skalle. Uden surhed. Tværtimod har jeg bagefter oplevet, at humøret virkelig er steget. Og det var rigtig godt, da vi i november inviterede personalet til seminar, hvor vi samlede op på reformen i dagtimerne og om aftenen kunne hygge os sammen efter en hård periode,« mindes Carsten Egeberg.

TO KAMPAGNER I HOLSTEBRO

I Holstebro kom Kåre Skjæveland, chefanklager i Midt- og Vestjyllands Politi, ud af 2008 med et lille efterslæb på 8 procent sammenlignet med 2006. Men samtidig også med et plus på cirka 20 procent i forhold til 2007. Det var i sig selv en betydelig fremgang. Også her skyldtes det, at medarbejderne bidrog med en særlig indsats i løbet af efteråret, hvor man kørte to effektivitetskampagner:

»I første omgang behandlede vi 340 gamle sager inden for normal arbejdstid, da vi i en hel uge havde meldt fra til retterne. Vores bevilling til merindsatsen

var på 250.000 kroner, og inden årsskiftet var de første 100.000 kroner brugt,« siger Skjæveland.

I alt afsatte man fem weekenddage og en hverdags-aften til ekstraarbejdet på politigården i Albertslund. Og senere pakkede Ulla Greibe små bunker med fire-fem sager, som anklagerne kunne tage med hjem. Hver bunke udløste et honorar på 1.000 kroner, og ved årsskiftet havde hun 'solgt' 50 bunker og lå kun 9 procent under 2006-niveauet.

»Vi havde på forhånd prioriteret sagerne og behandlede i første omgang tilfælde med personfarlig kriminalitet samt de sager, der havde ligget længst. Vi kom ikke til bunds i alle bunkerne, men de ældste sager er væk, og folk har været rasende effektive. Til gengæld må overarbejde i dette omfang ikke blive hverdagskost,« siger Ulla Greibe.

DE TYNDE VÆGGES PRINCIP

I det store billede skiller en enkelt kreds sig ud, og det er Nordjyllands Politi:

»Vi er måske den eneste kreds i hele kongeriget, der kom igennem 2008 uden merindsats. Det skyldes formentlig, at vi fra begyndelsen har haft meget fokus på vores målstyringstal og aldrig har over 400 uekspederede sager i de fem advokaturer tilsammen. Hvis en enkelt advokatur passerer 100 uekspederede sager, hjælper vi hinanden på tværs af specialer. Det er det, vi kalder 'de tynde vægges princip',« forklarer chefanklager Søren Gade.

Det tæller dog også til hans fordel, at Nordjylland i modsætning til andre kredse ikke har været voldsomt belastet af ubesatte stillinger og større udskiftninger i anklagerkorpset. Netop den stabilitet og arbejdsro har blandt andre Gyrith Ulrich savnet.

Gyrith Ulrich er chefanklager i Midt- og Vestsjællands Politi, som havde det største produktionstab i 2007. Her registrerede man et minus på 29 procent i forhold til 2006. I 2008 var efterslæbet knap 20 procent – og altså stadig et stykke fra målet. Men det er der en forklaring på:

»For det første lå vi med en stor produktion i 2006, så vores udgangspunkt var altså højt. For det andet brugte vi 2007 på at rydde op i de såkaldte bero-sager. Og for det tredje havde vi i efteråret 2008 sagt farvel til 10 af vores 26 jurister, og vi manglede dermed – i forhold til normalt – fire anklagere. Det forklarer måske, hvorfor vi ikke er kommet så langt, som vi gerne ville, men det er en trøst, at vi hver eneste måned har registreret procentvise forbedringer. Det er mentalt vigtigt,« siger Gyrith Ulrich, som også roser sit personale.

FAKTA OM BEDRE SAGSGANGE

Sammenlægningen af politikredsene har betydet, at der er blevet etableret nye sagsgange i mange politikredse. Der var mange forskellige måder at håndtere straffesager på i de 54 gamle kredse, og det har været et omfattende projekt at få de interne sagsgange justeret i de nye kredse.

For at sikre et effektivt flow og minimere sagsbehandlingstiden i alle straffesager påbegyndte Rigsadvokaten derfor i 2008 – i samarbejde med statsadvokaterne, politikredsene og Rigspolitiet – et projekt, der på tværs skulle afdække mulighederne for mere effektive sagsgange i behandlingen af straffesager, erstatningssager, klagesager og statsadvokaternes tilsyn med politikredsene.

Projektet blev tilrettelagt sammen med eksterne konsulenter og tog udgangspunkt i leanmetodens principper om en enklere og mere effektiv sagsgang. Efter at have kortlagt mulighederne for forbedringer indledte anklagemyndighedens egne lokale proceskonsulenter arbejdet med at indføre de foreslåede ændringer.

Mål for bedre sagsgange i 2008

- At påbegynde en konsulentanalyse af de vigtigste sagsgange for på den måde at finde mere effektive metoder til at løse anklagemyndighedens opgaver.
- At der ved alle embeder i anklagemyndigheden som led i dette projekt uddannes lokale proceskonsulenter til at videreføre arbejdet med at finde mere effektive sagsgange.

Resultat

- Konsulentanalysen blev afsluttet i efteråret 2008. Alle kredse gik i gang med lokale projekter om bedre sagsgange i behandlingen af straffesager, bortset fra Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds, der satte fokus på administrative sagsgange.
- Der blev uddannet 34 proceskonsulenter fordelt med seks under Københavns Politikreds, to i hver kreds samt en i hver statsadvokatur.

NÅR 37 TIMER IKKE ER NOK

»**2008 var hårdt**, men også interessant,« siger anklager Karina Nørgaard efter et hæsblæsende år med overarbejde og øget sammenhold.

A nklager Karina Nørgaard har et motto, hun helst ikke går på kompromis med:

»Vi skal sige ja til hinanden. Ikke nej.«

Med den indstilling i bagagen producerede hun i 2008 – ligesom mange andre menige jurister i anklagemyndigheden – flere sager, end der er plads til på en normal arbejdsuge.

»De mål, Rigsadvokaten havde udstukket for effektiviteten, var drivkraften. Men det var samtidig nogle mål, som det var umuligt at nå uden at arbejde over, og vi har da haft ekstraordinært travlt hos os. Men heldigvis var alle ret positivt indstillede,« siger Karina Nørgaard, der til daglig sidder i Advokaturen for Organiseret Kriminalitet hos Midt- og Vestsjællands Politi i Roskilde.

Her omfattede efterrårets merindsats en søndag samt en række hverdagsaftener, hvor Karina Nørgaard bidrog med 35 timer. Tilfældet ville, at hun kun behandlede egne sager, men i de åbne kontorlandskaber på politigården i Roskilde handlede den herskende ånd om at bistå hinanden på tværs af advokaturerne.

»Når man har så travlt, kan man let komme til at værne om advokaturgrænserne. Vores oprydning-

aktion var med til at bløde dem op, og det styrkede også sammenholdet, at vi arrangerede juristdage, som både havde fagligt indhold, champagnesmagning og hyggemiddage. Det gav os overskud til at hjælpe hinanden, og det var vigtigt, at det hele ikke kom til at handle om effektivitet og stress. Vi var – og er – hele tiden bevidste om, at vi gerne vil have en god anklagemyndighed,« understreger Karina Nørgaard og peger på, at man ved siden af merindsatsen også skulle have hverdagen til at fungere.

»Det daglige arbejde handler meget om retssager, efterforskninger, tiltalerejsning og andre løbende forretninger, og jeg vil f.eks. gerne have bedre tid til at servicere de lokale politistationer i kredsen. I min advokatur oplevede vi, at bunkerne med gamle sager gav os dårlig samvittighed, så vi fjernede dem simpelt hen fra reolerne bag os. Ikke for at glemme dem, men for ikke at gå rundt med en fornemmelse af ikke at nå noget. Og så blev de båret frem, da vi gik i gang med oprydningsaktionen,« fortæller Karina Nørgaard efter det til tider hæsblæsende år:

»Det har været hårdt, men på mange måder også interessant at være med til. Men det vil ødelægge arbejdsglæden, hvis det her tempo fortsætter. Det kan kun gå i en kort periode, og så er vi samtidig nødt til at tro på, at det hjælper. Og det tror jeg på.«

NORDJYSKE VOLDSSAGER KOMMER HURTIGT FOR RETTEN

Røde omslag om voldssager er et effektivt virkemiddel hos Nordjyllands Politi, når sagerne hurtigt skal for retten. Men den fælles motivation og bevidsthed hos politifolk og anklagere er altafgørende, mener chefanklager Søren Gade.

Hurtig retfærdighed er god retfærdighed. Og når det gælder vold, er det særlig nemt for politifolk og anklagere at se det nyttige i, at sagerne hurtigt kommer for retten.

Det mener chefanklager Søren Gade fra Nordjyllands Politi, der har succes med at få voldssager for retten inden en måned. I 85 procent af alle nordjyske sager om vold rejser anklagerne tiltale inden 30 dage, efter at politiet modtog anmeldelsen.

»Der er en stigende bevidsthed om, at man ikke skal finde sig i at blive slået, og de fleste kan se, at det tjener et formål at få dem, som krænker andre ved at slå, hurtigt for en dommer. Det væsentligste er at formulere i medarbejdernes bevidsthed, at de her sager tager vi fat på allerførst. Det udtrykker vi meget konsekvent på alle møder,« siger Søren Gade.

RØDE OMSLAG OG KEDELIGE NOTATER

Nordjyllands Politi har udfærdiget forskrifter, der skal sørge for, at voldssager kommer for retten inden en måned. Et virkemiddel er røde omslag, et andet er redegørelser, når det ikke lykkes.

»Voldssagerne får et rødt omslag – en signalfarve, så man ser dem i sagsbunkerne. Og så bliver de håndbåret, så ingen sag får lov at ligge på et bord, hvis der ikke er nogen til at tage imod den.«

Allerede før politireformen indførte Søren Gade som daværende politimester i Løgstør en regel om, at efterforskerne skrev redegørelser, hvis de ikke havde en voldssag klar til anklagerne inden 25 dage.

Og nu skal efterforskerne i Nordjyllands Politi skrive notater, hvis 30-dages-fristen ikke overholdes.

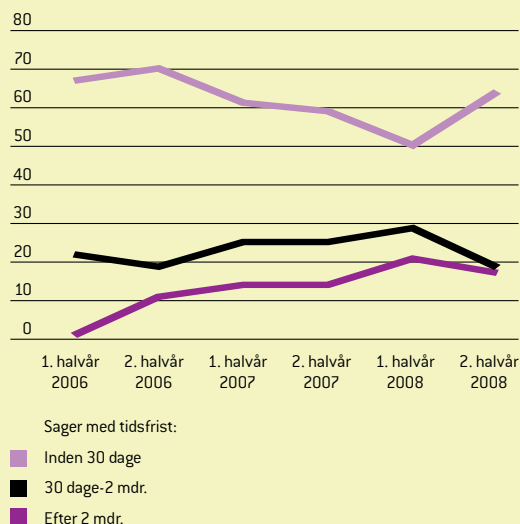
»Jeg vil ikke afvise, at nogen oplever det som ubehageligt, at de skal skrive, hvorfor det ikke lykkedes,« siger Søren Gade.

UNDGÅ ERKLÆRINGER SOM STOPKLODSE

Han mener, at anklageren udmærket kan bruge ventetid på eksempelvis lægeerklæringer til at lave andre dele af det juridiske arbejde. Man kan således med fordel arbejde med flere delopgaver samtidig – i stedet for at gå og vente:

»Oftentimes kan man i simple voldssager med et par knyt-næveslag skrive anlageskriftet ud fra politirapporten.

SAGSBEHANDLINGSTID I VOLDSSAGER

FAKTA OM SAGSBEHANDLINGSTID I VOLDSSAGER

Der har i en årrække været fokus på, at sager om vold og voldtægt bliver behandlet hurtigere. Både af hensyn til offeret og til den almindelige retsfølelse er det vigtigt, at sagerne bliver afsluttet hurtigt og effektivt. Anklagemyndigheden har ønsket at udnytte nogle af de fordele, som reformen gav, til at blive bedre på dette punkt.

Vi kunne ikke opfylde vores mål for 2008 om at rejse tiltale i mindst 75 procent af alle voldssager inden for 30 dage fra sigtelsestidspunktet.

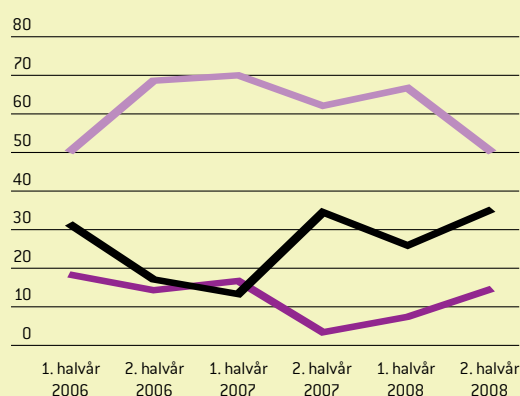
- I 2008 rejste anklagemyndigheden tiltale i 58 procent af alle voldssager inden for 30 dage fra sigtelsestidspunktet.

Derfor er det vigtigt, at politifolkene grundigt noterer, hvordan den forurettede fremstår. Bløder han fra næsen, har han mistet to tænder, har han et blåt øje?«

Ledelsen har også indskærpet, at betjentene så vidt muligt skal klare hele efterforskningen, når de rykker ud til værtshusslagsmål. Gøre arbejdet færdigt første gang.

»Hvis folk ikke er for fulde, afhører vi dem på stedet. Folk strammer sig an, når politiet kommer. Hvis vi afhører alle vidner og parter i første hug på et par timer, er sagen efterforsket og behøver ikke overgå fra beredskabet til dagholdet. Her har medarbejderne ofte svært ved at få fat i vidner, der er på arbejde, og så går tiden med det.«

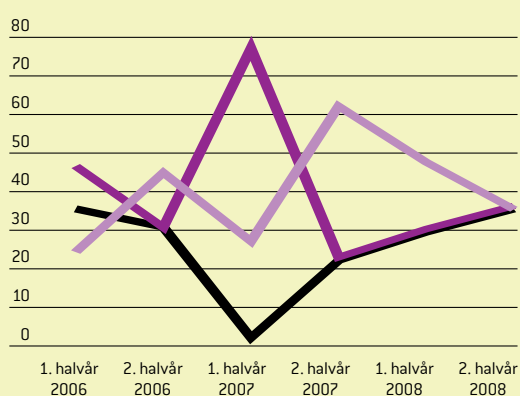
SAGSBEHANDLINGSTID I VOLDTÆGTSSAGER
MED SAGSBEHANDLINGSTID PÅ HØJST 60 DAGE

Sager med tidsfrist:

- Inden 60 dage
- 60 dage-4 mdr.
- Efter 4 mdr.

SAGSBEHANDLINGSTID I VOLDTÆGTSSAGER
MED SAGSBEHANDLINGSTID PÅ HØJST 4 MÅNEDER

Sager med tidsfrist:

- Inden 4 mdr.
- 4-6 mdr.
- Efter 6 mdr.

STRAFFEN FOR SAMLIVSDRAB

Drab på ægtefæller eller kærester har automatisk givet to års rabat, mens straffe for vold mod partnere følger niveauet for tilsvarende vold mod andre personer. Rigsadvokaten udtager prøvesager for at få domstolenes stillingtagen til en påstand om, at samlivsrelateret drab skal straffes med de sædvanlige 12 år i fængsel.

Straffen for at slå sin kæreste eller ægtefælle ihjel bør ikke være mildere, end når det går ud over en tilfældig person.

Det mener Rigsadvokaten, men frem for ny lovgivning skal en række prøvesager nu vise, om domstolene vil idømme drabsmændene de 12 års fængsel, som er udgangspunktet i andre sager.

»Oprindeligt var der lagt op til en lovændring, men Højesteret så gerne, at vi forelagde strafudmålingen for domstolene. Derfor har vi udpeget nogle prøvesager for at se, om vi kan ændre ved det generelle mønster,« siger statsadvokat Hanne Schmidt, Rigsadvokaten.

Udgangspunktet for straffene i sager om samlivsdrab har været 10 år – det vil sige to år mindre end udgangspunktet for andre drab – siden den daværende rigsadvokat i 1993 lagde op til, at relationen mellem ægtefæller eller kærester skulle være særligt formildende ved drab.

»Argumentet var blandt andet, at gerningsmanden næppe gjorde det igen. Vi henviste dengang til, at straffene i de nordiske lande også var lavere, men i dag anser Norge og Sverige det for en skærpende omstændighed, hvis drab er begået mod en kæreste eller hustru. Man har særlige forpligtelser over for sine nærmeste,« siger Hanne Schmidt.

JALOUSIDRAB PÅ TREDJEMAND OMFATTES OGSÅ

Rigsadvokaten forsøger at få den nye praksis igen-nem allerede i sommeren 2009.

»Vi plukker nogle sager, som vi anser for egnede som prøvesager, og vi går efter 12 år som i alle andre drabssager. Også når det gælder jalousidrab på tredjemand, som oftest, hvis konen finder en ny kæreste,« siger Hanne Schmidt.

I efteråret 2008 afgav Rigsadvokaten desuden en rapport til Justitsministeriet om straffene for vold i samlivsforhold.

Ud fra 150 sager konkluderede Rigsadvokaten, at straffene fulgte niveauet for voldsforbrydelser, hvor parterne ikke havde en samlivsrelation.

»Det er en formildende omstændighed, hvis begge parter har bidraget til at eskalere en konflikt. I et samlivsforhold kan det være jalousi, uenighed om samvær med børnene eller bodeling, som udløser volden, men det generelle billede var, at straffene lå tilpas, når man sammenligner med andre volds-sager med lignende konflikter mellem parterne,« siger Hanne Schmidt.

SAMFUNDSOPGAVE AT REJSE SAG MOD VOLDELIGE MÆND

Der er også taget initiativ til en overordnet strategi, der skal hjælpe og beskytte kvinder, som udsættes for trusler og vold fra deres ægtefæller eller kærester. Rigsadvokaten og Rigspolitiet pålagde i 2007 og 2008 politikredsene at styrke indsatsen mod jalousidrab og vold i samlivsforhold.

Nogle politikredse har etableret særlige enheder, der specialiserer sig i at rådgive kvinderne og koordinere tiltag med kommuner, krisecentre og andre aktører, mens andre kredse har samlet særlige kompetencer og udarbejdet operationsplaner.

HØJESTERET

Som noget helt centralt skal kvinden ikke selv vurdere, om der skal rejses en straffesag.

»Et princip er, at det er samfundets opgave at vurdere, om der er grund til at rejse en straffesag mod manden. Kvinden kan være under pres for at trække anmeldelsen tilbage, fordi hun er truet eller følelsesmæssigt involveret. Vi skal prøve at få kvinden til at vidne, og hvis hun ikke ønsker det, kan vi enten pålægge hende det eller føre bevis på anden måde,« siger Hanne Schmidt.

Hun mener, at kredsene bør stå parat med et beredskab, før sagerne opstår.

»Politikredsene skal opbygge kompetencer, så de er parate og handler fornuftigt, når de pludselig står med en kvinde, der har været udsat for vold,« siger statsadvokaten, der ikke bryder sig om udtrykket husspektakler, fordi det kan bagatellisere volden.

»Tidligere kunne politiet måske sige til en kvinde, at hun skulle henvende sig senere, hvis hun ønskede at indgive en anmeldelse. Men det her skal løftes op, så betjentene, der rykker ud, med det samme afgør, om der kan være tale om vold og i så fald sikrer sig beviser til en straffesag,« siger Hanne Schmidt.

SPECIALINDSATS MOD PARVOLD

Rigspolitiet og Rigsadvokaten besluttede i august 2007 at styrke indsatsen mod jalousidrab og vold i parforhold. I en meddelelse konkretiserede Rigsadvokaten i 2008, hvordan enhederne kan arbejde:

1. Politiet modtager en anmeldelse om vold i et hjem.
2. De betjente, der rykker ud, sikrer straks beviser ved blandt andet at fotografere skader på den voldsramte (som regel en kvinde) og i hjemmet. Politifolkene afhører eventuelle vidner og kvinden, som de vejleder.
3. Politiet bringer eventuelt kvinden på skadestuen, ligesom der kan blive tale om at afhøre hende på stationen og bistå med, at hun ledsages til familiemedlemmer eller et krisecenter.
4. Betjentene orienterer politikredsens særlige enhed. Enheden skal blandt andet vurdere, om kommunens sociale myndigheder skal underrettes, om kvinden skal tilbydes en overfaldsalarmer, og om de skal give manden et tilhold.
5. Når anklageren vurderer tiltalsspørgsmålet, skal det som udgangspunkt ikke opgives at føre sagen, hvis kvinden ikke vil vidne. Der kan enten blive tale om at pålægge kvinden at afgive forklaring eller at bruge politifolk som vidner. Billeder af mærker efter vold og lægeattester kan også bruges som bevis i sagen.
6. Anklagerens påstand om straf skal afspejle, at samlivsvold ikke skal medføre mildere straf end anden vold.

VÅGENT ØJE MED UDSATTE KVINDER

I **det sydlige** Jylland overvåger en særlig politienhed alle døgnrapporter for at sikre, at voldsramte kvinder får hjælp. 50 alarmtelefoner er flittigt i brug, og sager, der kan ende i samlivsvold, markeres med særlige journalnumre, så de springer i øjnene.

»Vi er nødt til at have et set up, så vi kan klare situationerne, når de opstår. Og det gælder i særlig grad de æresrelaterede sager.«

Vicepolitiinspektør Knud Kirsten fra Syd- og Sønderjyllands Politi er ansvarlig for politikredsens særlige enhed, der tager sig af sager om samlivsrelateret vold.

»Vi monitorer dagligt samlivsforbrydelser, og derudover har vi et ekstra opsamlingssystem, der gennemgår samtlige døgnrapporter over hele Syd- og Sønderjylland. Hvis der ikke er taget de nødvendige tiltag over for den forurettede, får vi fat på den lokale politistation. Det fanger vi en del sager på,« siger Knud Kirsten.

ACTIONCARD TIL VAGTCENTRAL

En såkaldt operationsbefaling udstikker den overordnede strategi for, hvordan Syd- og Sønderjyllands Politi skal behandle sagerne og parterne. Overordnet gælder det om at sikre de forurettede, der som regel er kvinder, og undgå, at voldssagerne udvikler sig.

Vagtcentralen har fået et actioncard, som i punktform fortæller, hvordan centralen skal vejlede de betjente, der tager ud til hjem, hvor der er anmeldt vold eller optræk til vold. De skal blandt andet vurdere, om de skal tilbyde kvinden en overfaldsalarm, køre hende på krisecenter eller få givet manden et tilhold.

»Alle dispositioner skal anføres på døgnrapporten, så vi og de lokale politifolk kan se, om der er draget omsorg for den forurettede,« siger Knud Kirsten.

31 SAGER FIK SÆRLIGT JOURNALNUMMER

Alle sager, som politiet frygter kan ende i jalousirelaterede forbrydelser, forsynes med et særligt journalnummer, som gør dem nemme at finde. Sager, der kan ende i æresrelateret vold, får et andet såkaldt ad-journalnummer. I 2008 drejede det sig om henholdsvis 17 og 14 sager.

»Vi skal meget let kunne finde rapporten, hvis vi fornemmer, at tingene begynder at skride for en familie. For de æresrelaterede sager er det nødvendigt med et helt specielt set up. Det er meget svære sager, hvor vi ringer til kontaktpersoner i kommuner midt om natten for at få fjernet pigerne fra familierne. Vi skal reagere meget hurtigt, og det tager for lang tid at finde ud af tingene, når man står i situationen,« siger Knud Kirsten.

41 ALARMTELEFONER I BRUG

Som et andet eksempel på den intensiverede indsats nævner vicepolitiinspektøren kredsens alarmtelefoner. Oprindelig rådede den over 20 alarmtelefoner, som kan udleveres til kvinderne. De kan bruge den direkte linje til en alarmcentral i Århus 24 timer i døgnet, og telefonerne udsender et GPS-signal, så politiet kan spore dem.

»Telefonerne blev meget brugt, så vi købte 10 mere. Nu er vi oppe på 50, og for tiden har vi udleveret 41 af dem. Hellere udlevere en telefon for meget end en for lidt,« siger Knud Kirsten.

SAMARBEJDER MED KRISECENTRE

Kredsen samarbejder med flere sociale organisationer for at kunne håndtere sagerne om samlivsvold.

»Alle medarbejdere på lokalstationerne har fået tilbud om at deltage i møder, som organisationen Dialog Mod Vold arrangerer i Århus. Den forsøger at få voldelige mænd i tale, og vi oplever tit, at mænd vil være med, når vi taler med dem.«

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) er en anden nær samarbejdspartner.

»Vi bruger LOKK utrolig meget, både i konkrete sager, og når vi underviser socialrådgivere i kommunerne om sager med samlivsvold,« siger Knud Kirsten.

Vi skal reagere meget hurtigt.

Vicepolitiinspektør Knud Kirsten

KAMPEN MOD MENNESKEHANDEL

Den danske indsats mod prostitutionens bagmænd er i de senere år blevet skærpet. Senest har Højesteret afsagt en principiel dom om menneskehandel, og det er anklagemyndighedens håb, at den intensiverede efterforskning vil føre til flere fældende domme på området.

De seneste års skærpede fokus på menneskehandel og rufferi blev for alvor understreget, da Østre Landsret i sommeren 2008 idømte en herboende kroatisk mand tre et halvt års fængsel og 10 års indrejseforbud.

Han blev kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens nu syv år gamle § 262a, efter at fire tjekkiske kvinder, som han havde udnyttet til at arbejde som prostituerede her i Danmark, havde vidnet mod ham.

Den dømte fik ekstraordinær tilladelse til at anke sagen til Højesteret, som i marts 2009 stadfæstede landsrettens dom og udviste den domfældte for bestandigt.

EN VIGTIG RETTESNOR

Det er første gang, at Højesteret har vurderet en sag om menneskehandel, og med dommen er der sket en afklaring af nogle af de juridiske spørgsmål, som bestemmelsen om menneskehandel i straffelovens § 262a har affødt.

»Med Højesterets dom er det nu slået endeligt fast, at menneskehandel kan udøves alene gennem udnyttelse af den sårbare stilling, som disse kvinder ofte befinder sig i. De kommer typisk fra fattige kår og har hverken uddannelse eller ordentlige sprogkundskaber og er dermed lette ofre for bagmæn-

dene. Dommen bliver derfor en vigtig rettesnor for anklagemyndigheden i de sager, hvor ofret ikke har været udsat for egentlige trusler og tvang,« siger rigsadvokatassessor Bine Edeltoft.

I sit daglige arbejde hos Rigsadvokaten er hun anklagemyndighedens repræsentant i det samarbejde, som Rigspolitiet i 2006 iværksatte efter regeringens handlingsplan mod menneskehandel.

KVINDERNES UDSAGN ER AFGØRENDE

Nogle af politiets vigtige efterforskningsmetoder i disse sager handler om at kortlægge pengestrømme og aflytte telefoner. Men anklageren kan også få en vigtig rolle under efterforskningen i de tilfælde, hvor det er muligt at foretage indenretlige forhør af de kvinder, der arbejder for bagmændene. I så fald gennemføres der en afhøring af kvinden i retten inden selve sagen mod bagmanden skal for retten. Forklaringen skrives ned af retten og kan bruges som bevis under den senere sag.

»Det er ofte svært at trænge til bunds i disse sager. Domfældelse af bagmændene afhænger typisk af de handlede kvinders vidneudsagn, og de er ikke altid interesserede i at hjælpe med efterforskningen. Enten fordi de som udlændinge har et andet syn på myndighederne og ikke har tillid til politiet, eller fordi de er bange for bagmændene. Mange kvinder forlader landet inden en eventuel retssag, men

anklageren står dog med et stærkt kort på hånden, hvis det har været muligt at få kvindens indenretlige forklaring,« siger Bine Edelftoft.

JURIDISK HJÆLP TIL KREDSENE

Som Rigsadvokatens specialist i menneskehandel er Bine Edelftoft blandt andet med til at undervise anklagere og efterforskere på de særlige efterforskningskurser, Rigspolitiet har udviklet i jagten på bagmændene. Herudover deltager hun i Rigspolitiets følgegruppe vedrørende den politimæssige indsats på området samt i en national referencegruppe, som koordineres af Center Mod Menneskehandel. Som et mere praktisk bidrag i kampen mod menneskehandel har Rigsadvokaten udarbejdet en domssamling på området, der er tilgængelig på AnklagerNet og www.rigsadvokaten.dk. Her kan landets anklagere og andre interesserede hurtigt få et opdateret overblik over relevant retspraksis.

FAKTA OM INDSATSEN MOD MENNESKEHANDEL

Regeringen udarbejdede i 2002 og igen i 2007 en handlingsplan, der skal sikre en helhedsorienteret indsats over for ofre for menneskehandel, og i 2006 udarbejdede Rigspolitiet en strategi for en styrket politimæssig indsats mod prostitutionens bagmænd.

Det er især kvinder fra Thailand, Østeuropa og en række afrikanske lande, der optræder i de sager om rufferi og menneskehandel, som kortlægges af politiet. Som en del af indsatsen mod bagmændene iværksatte Københavns Politis specialgruppe i 2008 en særlig målrettet indsats mod handel med nigerianske kvinder.

I alt gennemførte politikredsene i 2008 778 politimæssige kontrolbesøg på bordeller og escortvirksomheder. Der blev rejst 30 sigtelser efter straffelovens § 262a om menneskehandel – heraf syv med fældende afgørelse. Endvidere blev der rejst 51 sigtelser for rufferi efter straffelovens § 228 – med 12 fældende afgørelser. Endelig er der rejst tre sigtelser for mellemmandsvirksomhed efter § 229 med en afgørelse til følge.

Rigspolitiet skønner, at der i 2007-2008 var mere end 5.600 prostituerede kvinder i Danmark.

ET STRAMT GREB OM HJEMMERØVERNE

Rigsadvokaten følger hjemmerøverier tæt og vejleder landets anklagere i de konkrete sager. Chefanklager ved Nordsjællands Politi forklarer, at hjemmerøverierne både begås af østeuropæere og helt unge danskere.

Vi anker alle de domme, hvor der efter vores opfattelse er grundlag for en højere straf.

Statsadvokat Hanne Schmidt

Hjemmerøverier, hvor borgere overfaldes i deres hjem, fylder stadig mere i den offentlige bevidsthed. Af samme grund følger Rigsadvokaten sagerne tæt.

»Hver gang en anklager skal rejse tiltale i en sag om hjemmerøveri, skal de henvende sig til os. Vi fortæller, hvilken straf vi mener, de skal gå efter. Vi vil meget gerne sikre, at sagerne bliver afgjort med en passende høj straf,« siger statsadvokat Hanne Schmidt fra Rigsadvokaten.

ANKER SÅ MANGE DOMME SOM MULIGT

Rigsadvokaten får også forelagt alle domme i sager om røverier i private hjem.

»Vi anker alle de domme, hvor der efter vores opfattelse er grundlag for en højere straf,« siger Hanne Schmidt, der endnu ikke kan give et klart billede af strafudmålingen.

»De tiltalte bliver ofte også dømt for andre lovovertrædelser som vold, bankrøverier og dokumentfalsk. Derfor kan det være svært at give et præcist billede af straffene for røveri i private hjem,« siger Hanne Schmidt.

RIGSADVOKATEN OVERVÅGER STRAFFE PÅ SÆRLIGE OMRÅDER

Rigsadvokaten følger strafniveauet i straffesager, hvor der er en særlig interesse i straffenes størrelse. For tiden drejer det sig blandt andet om straffene i konkrete sager på følgende områder:

- Hjemmerøverier
- Voldtægt
- Seksuelle overgreb mod børn
- Våbenlovsovertrædelser med hensyn til besiddelse af kniv og skydevåben.

Antallet af egentlige hjemmerøverier er dog lavere, end det indimellem fremgår af pressen.

»Røveri i private hjem foregår under mange forskellige omstændigheder. En del sager drejer sig om indbrud, hvor sagen kun udvikler sig til røveri, fordi beboerne kommer hjem. I andre sager kender tiltalte i forvejen ofret og vil inddrive penge, som den tiltalte mener, at ofret skylder. De sager vedrører i nogle tilfælde narkogæld. Vi får forelagt alle sager, men vi fokuserer på egentlige hjemmerøverier, hvor de tiltalte på forhånd planlægger et røveri og bryder ind hos private borgere vel vidende, at de er hjemme, fordi de formoder, at de kan skaffe sig større værdier,« siger Hanne Schmidt.

De fire sager i indledningen blev afgjort i 2008 og stammer fra Nordsjællands Politi, som ifølge chefanklager Arne Stevns tager sig af mange af landets hjemmerøverier. Han har dog svært ved at finde en rød tråd.

»De begås både af østeuropæere, af etniske danskere og af nydanskere, men de fleste gerningsmænd er ret unge. Vi har måske flere tilfælde end andre politikredse, fordi der bor mange velhavende mennesker i Nordsjælland,« siger Arne Stevns.

ØSTEUPÆISKE RØVERE

Sager med østeuropæiske gerningsmænd er ofte svære at opklare, mener han.

»De rejser ofte hurtigt ud af landet, de er ikke kendt i vores dna-register, og vi har ikke deres fingeraftryk. De har som regel ingen forbindelse til kriminelle miljøer herhjemme, eller også er det nogle meget små og lukkede miljøer. Når vi får dem opklaret, skyldes det i vidt omfang, at vi teknisk fastlægger deres færden og binder dem sammen med gerningsstederne,« siger Arne Stevns.

UNGE BEGÅR HJEMMERØVERIER

Gerningsmændene bag røverierne i nordsjællandske hjem er forholdsvis unge.

- I 2008 efterforskede Nordsjællands Politi 26 sager, som man juridisk betegnede som hjemmerøverier
- 16 af røverierne gik ud over tilfældige ofre
- De 13 anholdte fordeler sig på følgende grupper:
- 15-17 år: 2
- 18-20 år: 5
- 21-25 år: 2
- 26-30 år: 3
- 30-35 år: 1

Kilde: Chefanklager Arne Stevns, Nordsjællands Politi

FAKTA OM KOMPETENCER

Med henblik på løbende at dygtiggøre, kvalificere og modernisere en i forvejen højt specialiseret organisation blev der i 2008 sat øget fokus på efteruddannelse og personlige kompetencer i anklagemyndigheden.

For at sætte fokus på den enkelte medarbejders potentiale og ønsker blev alle – jurister såvel som administrative medarbejdere og politianklagere – i løbet af efteråret inviteret til en udviklingssamtale med deres nærmeste personaleleder. Her kunne man drøfte de kompetencer, den enkelte havde brug for eller lyst til at styrke – både i forhold til medarbejderens aktuelle funktion i anklagemyndigheden og eventuelle ønsker om karriere- eller opgaveskift. Samtalerne blev gennemført efter et nyudviklet koncept, som afløser de hidtidige MUS-samtaler, og lederne gennemgik en ledelsesuddannelse for at ruste dem til at gennemføre gode udviklingssamtaler.

I fremtiden vil disse samtaler blive afholdt en gang årligt, og den enkeltes uddannelsesønsker bliver nedfældet i en individuel udviklingsplan. Derudover skal alle embeder beskrive det samlede behov for kompetenceudvikling, og Rigsadvokaten vil udbyde eller formidle de relevante uddannelses tilbud og etablere udvekslingsordninger.

Mål for udviklinger af kompetencer i 2008

- At alle anklagemyndighedens medarbejdere får en personlig samtale og individuel plan for udvikling af kompetencer.
- At alle embeder laver en særlig opgørelse over deres samlede behov for udvikling.

Resultat

- Alle medarbejdere fik en personlig samtale samt en individuel plan for udvikling af kompetencer.
- Alle embeder redegjorde for deres samlede behov for udvikling.

DEN KOMPETENTE MEDARBEJDER

Kompetencer og udviklingssamtaler er to nye nøglebegreber i anklage-myndigheden. Hvert år skal alle ansatte til en udviklingssamtale med chefen, og det forudsættes, at alle som udgangspunkt bruger mindst fem dage om året på uddannelse og udvikling af kompetencer.

ANKLAGEMYNDIGHEDENS KURSUSAKTIVITET 2008

Kursusnavn kurser i 2008	Antal gennemførte	Antal deltagere
Grunduddannelsen som anklager	16 moduler	320
Anklagerens argumentation	2	30
Bevidst brug af beviser	1	38
Medietræning	1	12
Praktisk forvaltningsret	2	35
Professionel projektleder	1	20
Effektiv legalitetssikring	1	20
Menneskerettigheder i et strafferetligt perspektiv	1	6
Afsoning og straffuldbyrdelse	1	25
Køretid eller hviletid	2	40
Learning by doing (JMT)	2	33
DNA-seminar	1	40
Advokatbestalling		15
Ekstern lederuddannelse		20
Intern lederuddannelse (MUS)	10	140
Intern lederuddannelse (LEAN)		85
Politiskolen		40
I alt	41	919

Bevidst brug af beviser. Straffesagen skridt for skridt. Professionel projektleder. Det er blot et lille udpluk af titlerne i det kursus-katalog, som anklage-myndighedens ca. 1.100 ansatte modtog i efteråret 2008.

Suppleret med den personlige udviklingssamtale, som alle blev inviteret til sidst på året, har anklage-myndigheden nu for alvor sat kursen mod *den kompetente medarbejder*.

Her er kompetencer og udviklingssamtaler to nye nøglebegreber, som skal gøre arbejdet mere interessant for og udvikle den enkelte, skabe en fælles identitet på tværs i organisationen og understøtte anklage-myndighedens overordnede målsætning, der handler om kvalitet, effektivitet og legalitet.

INTEGRITET OG ANSVARLIGHED

Arbejdet hen mod den kompetente anklage-myndighed blev iværksat i 2007. Her definerede og prioriterede ledelse og medarbejdere en række forskellige kompetencer, som den enkelte såvel som organisationen skal have øje på i fremtiden.

For anklagerens vedkommende er integritet og anklagerfaglighed de vigtigste og grundlæggende kompetencer, tæt fulgt af blandt andet handlekraft, robusthed og prioriteringsevne, mens egenskaber som lederskab og helhedssyn er vigtige i forhold til den enkeltes karriereplaner.

Hos kontorfunktionærerne lægger anklage-myndigheden vægten på kvalitetsfokus og ansvarlighed som de grundlæggende tilgange til jobbet, men kompetencer som faglighed, fleksibilitet og samarbejdsevne er også vigtige, ligesom der også skal være fokus på effektiv ledelse og udvikling.

»Disse kompetencer fungerer nu som en retningsviser, der fortæller, hvilke krav arbejdspladsen stiller til den enkelte. Men samtidig fortæller de også, hvilke krav medarbejderen kan stille til arbejdspladsen. Den detalje er vigtig, for det forpligter både Rigsadvokaten og det enkelte embede til at tilbyde medarbejderne muligheder for at udvikle sig og opnå de kompetencer, vi lægger vægt på,« siger uddannelses- og udviklingschef Ida Sørensen.

SAMTALEN BLIVER VIGTIG

Her vil den årlige udviklingssamtale spille en afgørende rolle. Det er nemlig her, medarbejder og leder indbyrdes diskuterer den enkeltes indsats, trivsel, ønsker til nye opgaver og forslag til efteruddannelse.

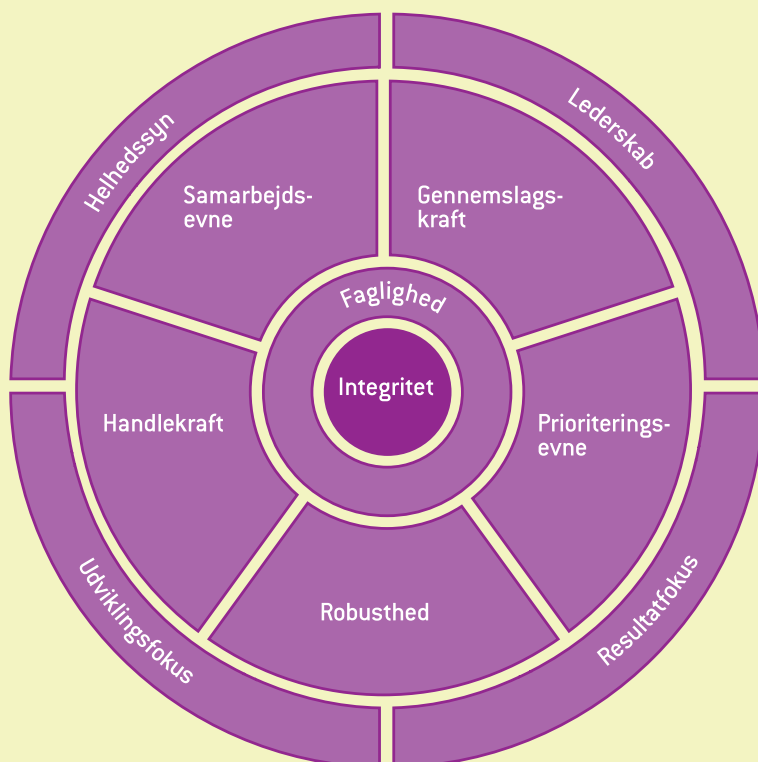
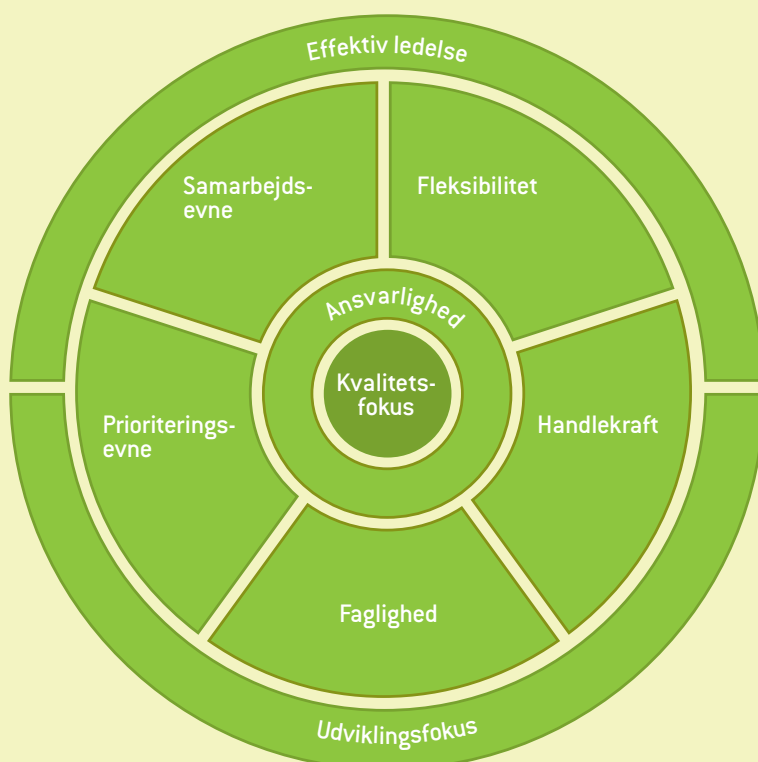
Udviklingssamtalen er ikke nogen ny opfindelse, men fik i 2008 et nyt og ensartet koncept i anklagemyndigheden, hvor de ansatte nu – som forberedelse til mødet med den nærmeste leder – noterer deres overvejelser og ønsker i et kompetenceskema og et samtalskema. Tilsvarende skal lederen også være grundigt forberedt, inspirere medarbejderne og sørge for den nødvendige opfølgning.

VIL HAVE JOB MED MENING

Og den ansatte kan være sikker på, at der vil blive lyttet til ønsker om kompetenceudvikling. Rigsadvokaten forudsætter nemlig, at alle medarbejdere fra 2009 som udgangspunkt deltager i uddannelsesaktiviteter mindst fem dage om året. Og her er kursuskataloget en ny inspirationskilde. Under overskrifterne 'Rollen', 'Faget' og 'Overblikket' er det muligt at vælge mellem i alt 23 forskellige tilbud.

Derudover kan man også søge finansiering af eksterne uddannelser som f.eks. advokatuddannelsen og en række tilbud om lederuddannelse sammen med ledere fra andre institutioner i det offentlige og fra private virksomheder.

»Overordnet handler det selvfølgelig om at skabe en endnu mere effektiv og velfungerende anklagemyndighed. Men derudover er vores fokus på kompetencer og efteruddannelse også vigtigt, hvis vi fortsat skal tiltrække unge mennesker. I dag forlanger de et job med mening, gode chefer og udviklingsmuligheder – og det vil vi gerne give dem,« siger Ida Sørensen.

ANKLAGER**KONTORFUNKTIONÆR**

NÅR ORDET VEJER TUNGT

Retoriker lærer anklagere, at kravet til objektivitet ikke behøver være et åg i retten.

» Bortset fra politikerne på Christiansborg er der næppe nogen mennesker herhjemme, der advokerer lige så meget som landets anklagere. Dag ud og dag ind går de i retten for at argumentere. Og mens nogle af dem virkelig har ordet i deres magt, kan andre sagtens blive dygtigere.«

Udsagnet stammer fra retorikeren Janus Beyer. På kurset 'Anklagerens argumentation' underviser han både unge og rutinerede anklagere i rettens retorik og lærer dem, hvordan de kan styrke deres gennemslagskraft foran dommere, forsvarere og lægdommere.

»Det er min opfattelse, at mange anklagere lærer sig op ad en formel struktur uden for alvor at overveje, om de kan gøre det mere overbevisende. Det skyldes ikke mindst, at kravet til objektivitet er så fundamentalt vigtigt for anklagerne. Men kravet kan også være et åg, som betyder, at man afleverer alt for mange argumenter i eksempelvis proceduren,« siger Janus Beyer, som underviser retorikholdene sammen med statsadvokat Kim Christiansen, statsadvokatassessor Lone Damgaard og politiadvokat Claus Henrik Larsen.

Tre anklagere, der ifølge den professionelle retoriker mestrer kunsten at optræde i retten og er rigtigt gode til at »prioritere, fokusere på det afgørende og i øvrigt vælge fra«.

»Det handler meget om struktur, og det er det, vi fortæller kursisterne. Mange af dem kan sagtens gå længere i deres forelæggelse og procedure, end de gør i dag, uden at gå på kompromis med objektivitetskravet,« siger Janus Beyer.

Det får deltagerne i den grad lov til at lege med i løbet af de to moduler, kurset består af. Her skal de både forelægge og procedere, de skal skrive deres indlæg om, deres indsats bliver optaget på dvd, og ud over personlig feedback fra Janus Beyer og de øvrige undervisere skal de også evaluere hinanden.

»Jobbet som anklager kan virke som en ensom færd, og de er ikke vant til at få deres indsats i retten bedømt af kolleger. Men det vil vi se mere til i fremtiden,« forudser Janus Beyer.

Det første retorikkursus blev afviklet i 2007. I 2008 deltog 30 anklagere i dette kursus.

NU ER VI EN DEL AF FAMILIEN

Kontorpersonalet glæder sig over, at de også er omfattet af anklagemyndighedens program for udvikling af kompetencer.

Ud over mulighederne for at blive dygtigere er der i særdeleshed en detalje i anklagemyndighedens program for udvikling af personlige kompetencer, som kontorleder Birgit Hage og kontorassistent Maria Poulsen hæfter sig ved. Det er den røde tråd, der handler om skabe fælles identitet i organisationen, og begge kontorfunktionærer understreger, at styrkede kompetencer er vigtige, uanset om man er jurist eller kontorfunktionær.

»Det er første gang, vi kontorfunktionærer oplever at blive involveret så meget i udviklingen af arbejdspladsen. Jeg føler, vi er mere med nu. At vi er en del af familien,« siger Maria Poulsen.

»Ja, tidligere var kurser en mangelvare for det administrative personale. Vi kunne måske deltage i kurser under Rigspolitiet, men det var ikke nogen selvfølge. Det nye program viser, at Rigsadvokaten husker os,« supplerer Birgit Hage.

FÆLLES FUNDAMENT

De er begge ansat i Statsadvokaten for Nordsjælland og Københavns Vestegn. Maria Poulsen arbejder i journalen. Birgit Hage er blevet en del af den øverste teamledelse med personaleansvar for 15 kontorfunktionærer og de ansatte i betjentstuen.

Begge er glade for, at udviklingssamtalerne nu er sat i system, og kalder den udvikling for endnu et tegn på organisationens 'fælles fundament'.

»Tidligere holdt jeg også samtaler med de ansatte, men det var efter et koncept for MUS-samtaler, jeg selv havde udarbejdet. Nu er hele organisationen fælles om Rigsadvokatens koncept, og det skaber en fælles identitet,« siger Birgit Hage, som i øvrigt var på hold med lutter jurister, da hun sammen med andre af anklagemyndighedens ledere blev undervist i at gennemføre de nye udviklingssamtaler.

GLÆD JER TIL KURSER

»De nye samtaler fungerer godt. Modellen tvinger den enkelte til at træde et skridt til siden for at betragte sig selv og tænke på, hvad man har lyst til, er god til og gerne vil blive bedre til,« fremhæver Maria Poulsen, som desuden også har været på sit første kursus i det nye regi.

»Sammen med en kollega deltog jeg i 'Straffesagen skridt for skridt', som jeg fandt i det nye kursusmateriale og tilmeldte mig, fordi jeg gerne ville have det samlede overblik over sådan et forløb. Det varede desværre kun en dag, men burde have varet to, og det skrev jeg også i evalueringen,« fortæller Maria Poulsen, der dårligt var kommet tilbage til dagligdagen, før hun sammen med sin kollega samlede de øvrige kontorfunktionærer og delte ud af kursusbegejstringen:

»Og vores budskab til dem var ganske enkelt: Glæd jer.«

GODT TILBUD, NÅR MAN FORSTÅR KONCEPTET

Chefanklager Jan Stick og politifuldmægtig Heidi Colbæk, Fyns Politi:
»Udviklingssamtaler nytter, men det er svært, når man ikke må sige 'men'.«

Som chefanklager ved Fyns Politi var det i efteråret 2008 Jan Sticks ansvar, at medarbejderne blev inviteret til deres første udviklingssamtale efter den nye skabelon.

Som ung – og stadig grøn – anklager var det Heidi Colbæks ansvar at møde velforberedt op med en ønskeseddel til nye faglige udfordringer.

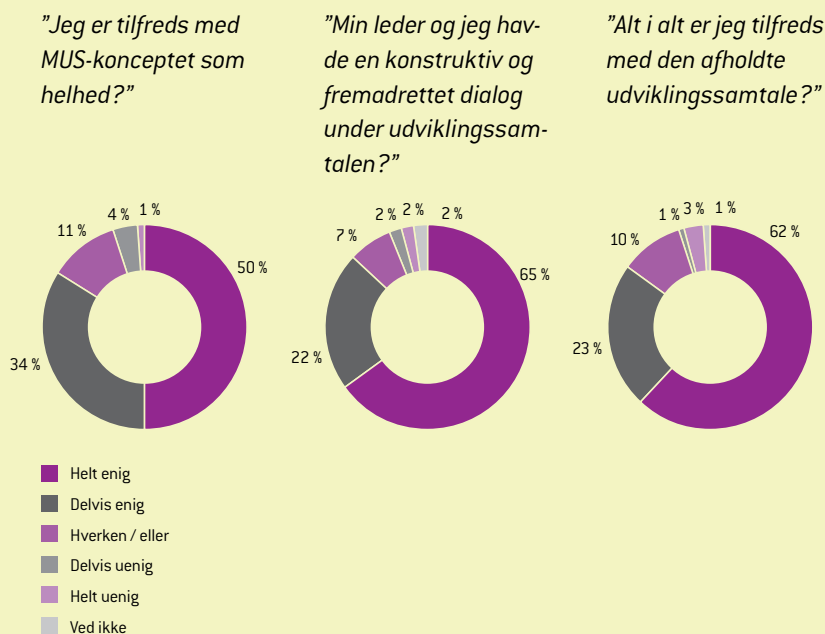
Begge dele lykkedes, og både Jan Stick og Heidi Colbæk er sikker på, at modellen vil bære frugt for anklagemyndigheden.

»Jeg tror, udviklingssamtalerne nytter. I mit tilfælde blev vi enige om nogle ting, der skulle prøves,« siger Heidi Colbæk.

»Der er sikkert nogle, der stiller sig skeptiske over for udviklingssamtalen og spekulerer på, hvad den nu skal gøre godt for. Men hvis man forstår konceptet, kan det sagtens bruges. Vi skal f.eks. ikke fortælle en 55-årig assessor, at han kan blive rigsadvokat. I stedet skal vi bistå ham i, at hans sidste år i tjenesten også bliver spændende. Og der er altid noget, der kan udvikles,« siger Jan Stick.

MEDARBEJDERE TILFREDSE MED NYT MUS-KONCEPT

Medarbejdere har i en spørgeskemaundersøgelse vurderet det nye koncept for udviklingssamtaler, som anklagemyndigheden indførte i 2008.

FIK STØRRE OPGAVER

Som optakt til udviklingssamtalerne var chefanklageren selv på kursus sammen med sine politiadvokater – nøjagtig som alle øvrige ledere i anklagemyndigheden:

»Vi lærte, hvordan man gennemfører den slags samtaler. Det kræver jo en særlig sproglig metodik at spørge anerkendende. For eksempel må jeg som leder ikke sige 'men', og det er altså svært,« siger den fynske chefanklager.

Og netop det ord blev Heidi Colbæk heller ikke præsenteret for, da hendes chef i Advokaturen for Organiseret Kriminalitet, politiadvokat Jacob Beyer, inviterede hende til sodavand og udviklingssamtale i september:

»Før mødet havde jeg overvejet med mig selv, hvad jeg skulle sige til ham. Og da jeg hidtil især har beskæftiget mig med almindelige stangsager og ganske små narko- og våbenforhold, fortalte jeg, at jeg havde mod på større sager. For eksempel ville jeg gerne prøve at gå i retten for at indhente kendelser i forbindelse med telefonaflytninger, og det fik jeg

lov til. Kort efter fik jeg en noget større våbensag fra rockernes verden på en af mine vagter, og den fik jeg lov til at beholde,« fortæller Heidi Colbæk, der er 30 år og stadig i gang med anklagemyndighedens interne grunduddannelse.

NY TYPE STILLINGER

»Når jeg er færdig med grunduddannelsen, kan jeg begynde at vælge kurser fra det nye katalog, som bestemt ser inspirerende ud. Jeg tror ikke, at det varer mange år, før de kurser bliver en helt almindelig del af vores bevidsthed,« gætter Heidi Colbæk, og den vurdering støtter hendes chefanklager:

»De mange nye kurser kan være med til at gøre arbejdet sjovere. Og så er de selvfølgelig vigtige i forhold til vores nye unge kolleger, som har en helt anden tilgang til jobbet end min generation. Dengang spurgte vi, 'hvad kan vi tilbyde jer?'. Nu spørger de unge, hvad vi kan tilbyde dem,« fremhæver Jans Stick og hæfter sig ved, at de unge i dag har meget mere fokus på udvikling og karriere.

ANKLAGERNE BRÆNDER FOR RETFÆRDIGHED

Tre overordnede temaer går igen, når jurastuderende søger ansættelse i anklagemyndigheden: retfærdighed, spændende retssager og fokus på mennesker.

2008 blev et år med en skærpet indsats i rekrutteringen af anklagere.

»Vi skal populært sagt sikre det rigtige match, og det gør vi bedst, hvis vi kender ansøgerne, deres motiver og ønsker. Det handler grundlæggende om, at forventningerne er rigtigt afstemt,« siger Diana Søb Sandell.

»Når ansøgerne skal fortælle, hvorfor det specielt er anklagemyndigheden, de brænder for, peger mange af dem på, at de overordnet har et ønske om at være med til at løfte en væsentlig offentlig opgave med fokus på retfærdighed. De ønsker at gøre en forskel,« siger Diana Søb Sandell.

Ansøgerne lægger også vægt på, at de i anklagemyndigheden kan få et spændende og varieret arbejdsliv med retserfaring, som de ikke kan få mange andre steder. Endelig fremhæver mange af ansøgerne det særlige ved gerningen, som med deres egne ord lyder noget i retning af, 'at arbejdet som

anklager jo ikke har fokus på at tjene penge, men i høj grad handler om et menneskeligt fokus'.

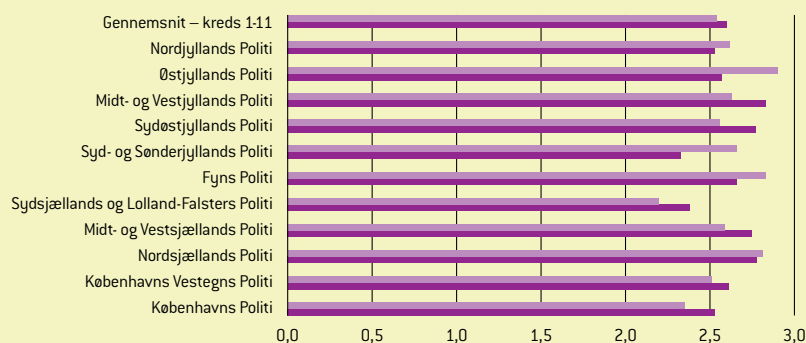
Det, at man som anklager skal være den objektive og saglige offentlighedsrepræsentant, når sagerne skal føres i retten, fremhæver de næsten alle sammen.

»De fleste af dem kender jo objektivitetsprincippet og den materielle sandheds princip fra strafferetsundervisningen, og derfor er det da også dejligt at opleve, at disse principper netop er omdrejningspunkt i deres motivation for at ønske netop anklagerjobbet,« siger Diana Søb Sandell.

Når talen falder på retserfaring, er ansøgerne også helt med på, hvad anklagemyndigheden kan tilbyde. De ved godt, at de efter relativt kort tid i anklagemyndigheden vil kunne opnå retserfaring, som ikke i samme omfang kan opdrives noget andet sted.

»Fælles for dem alle er, at de glæder sig til at skulle møde i retten, selv om de selvfølgelig har sommer-

MEDARBEJDERTILFREDSHED I ANKLAGEMYNDIGHEDEN

Note: Tallene stammer fra en særkørsel af Rigspolitiets årlige tilfredshedsundersøgelse i landets politikredse. Anklagemyndigheden ved Bornholms Politi er ikke medtaget som følge af det relativt begrænsede antal medarbejdere.

Note: Skalaen er 1 til 4, hvor 4 er udtryk for den højeste tilfredshed hos medarbejderen.

fugle i maven ved tanken om, at det nu bliver dem, som får ansvaret for en straffesags gennemførelse. Men det er faktisk anklagerens meget aktive og levende rolle i sagen, som er med til at tiltrække folk til netop anklagemyndigheden. Når ansøgerne får stillet spørgsmålet om, hvorfor de hellere vil være anklager end dommer eller forsvarer i en straffesag fremhæver de meget ofte, at anklageren er den, der styrer slagets gang, og det er for mange både udfordrende og attraktivt,« siger Diana Søb Sandell.

»Den typiske ansøger har det, man kunne kalde en 'ikke-merkantil' profil,« siger Diana Søb Sandell. Generelt set er de, der søger job i anklagemyndigheden, interesserede i mennesker og i spørgsmål om skyld og straf. Men det ændrer ikke ved, at ansøgerne – selv om anklageren ikke har debiteringskrav – udmærket er klar over, at også anklagemyndigheden arbejder med mål og resultatkrav.

»Det er krav, som jo i deres natur minder lidt om debiteringskrav i private virksomheder. Så også som anklager skal man holde øje med, hvad man bruger sin tid på – og at den bruges effektivt. Ansøgerne er jo moderne mennesker, og de ved og forventer vel egentlig også, at deres kommende arbejdsplads vil stille krav til dem,« siger personalechefen.

ERFARINGER I RYGSÆKKEN

Ved siden af specifikke motiver for at søge arbejde hos netop anklagemyndigheden er der også andre generelle tendenser at spore hos de nyuddannede jurister.

»Det er min fornemmelse, at mange af dem ikke ved præcis, hvad de skal om f.eks. fem år. Det har de ikke gjort sig helt klart. Men de er derimod meget

sikre på, at de skal have nogle gode erfaringer i rygsækken, som de kan bygge videre på, og som kan kvalificere dem til en karriere, hvor den end må blive,« siger Diana Søb Sandell.

Derfor er ansøgerne meget interesserede i et arbejde med høj faglighed, kvalitet og fokus på kompetencer og udviklingsmuligheder. Disse ønsker stemmer fint overens med det betydelige arbejde, som anklagemyndigheden i disse år udfolder for at styrke fokus på uddannelse og udvikling.

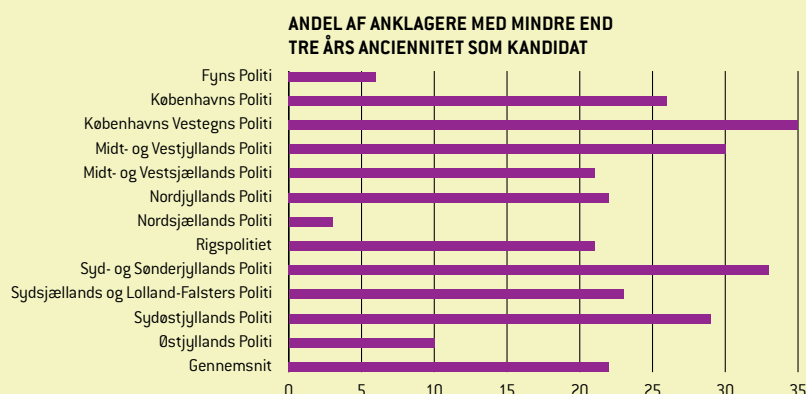
»Det er ikke, fordi vi pludselig står over for en generation af 'troløse' medarbejdere – de er bare rigtig gode til hele tiden at få øje på nye muligheder, og det skal vi bare blive bedre til at få det fulde udbytte af, så længe de er hos os,« siger Diana Søb Sandell.

REKRUTTERINGSINDSATSEN

Personalechefen peger på fordelene ved studenters ansættelser, som anklagemyndigheden har fået flere af de senere år. Både embedet og den studerende får på den måde mulighed for at vurdere, om det vil være attraktivt at indgå i et mere forpligtende forhold med hinanden.

»Men vi kan i sagens natur ikke ansætte alle de studenter, som søger, selv om vi selvfølgelig løbende er opmærksomme på muligheden for at bruge studenter i vores organisation, og derfor er vi også nødt til at finde andre anledninger til at få fortalt om os selv og til at høre, hvad de studerende mener om os,« siger hun.

I 2008 blev der for første gang iværksat en fælles karrieredag på Justitsministeriets område, hvor

FAKTA OM ANSÆTTELSE

Justitsministeriet er ansættelsesmyndighed for anklagere i anklagemyndigheden. Det vil sige, at jurister, der søger om ansættelse på ministeriets område, kan få job i Justitsministeriets departement, anklagemyndigheden, Rigspolitiet, Datatilsynet, Civilstyrelsen, Familiestyrelsen og Kriminalforsorgen.

I 2008 blev der nyansat i alt cirka 100 jurister, hvoraf omkring halvdelen fik job i anklagemyndigheden*.

Note: Alle tal bygger på oplysninger fra Justitsministeriets Forskningsenhed.

- I 2008 var ca. 27 procent af nye anklagere mænd og ca. 73 procent kvinder.
- 47 procent af de nyansatte havde netop afsluttet deres jurastudium.
- To tredjedele af ansøgerne har deres kandidatgrad fra Københavns Universitet, mens knap en tredjedel kommer fra Århus Universitet. Hertil kommer enkelte ansøgere med en baggrund fra Syddansk Universitet.

studerende kunne få indblik i det daglige arbejde ved et selvvalgt embede i anklagemyndigheden. I 2008 deltog anklagemyndigheden også, da der blev holdt faglig karrieredag på Københavns Universitet. Her deltog statsadvokat Kim Christiansen sammen med en forsvarsadvokat i en workshop om strafferet, og efterfølgende kunne de studerende høre nærmere om jobbet som anklager.

Rigsadvokaten besøgte i 2008 det nye fag 'Hovedforhandling af straffesager' på kandidatuddannelsen på Københavns Universitet. Det er et fag, som henvender sig specielt til studerende med anklager-spirer i maven, og også ved den lejlighed fik de studerende mulighed for at høre nærmere om livet og arbejdet som anklager.

I det hele taget har anklagemyndigheden øget fokus på rekrutteringen i disse år. Målet er, at muligheden for en fremtid som anklager er til stede i de studerendes bevidsthed, når de skal træffe deres valg af karrierevej.

»Vi ved fra vores ansættelsesrunder og fra vores kolleger, som underviser på universiteterne, at mange af dem, som søger job i anklagemyndigheden, har fået vakt interessen allerede i begyndelsen af studiet, typisk i forbindelse med den første undervisning i strafferet. Den interesse skal vi selvfølgelig understøtte, og det betyder, at vi for tiden også overvejer, om vi kan være til stede og til rådighed i endnu større omfang end i dag,« siger personalechefen.

De, som blev ansat i anklagemyndigheden i 2008, oplevede på den ene side en virksomhed på vej frem med en masse nye ideer og virkelyst som følge af reformen, og på den anden side var det også et usædvanligt hårdt år for rigtig mange rundtomkring i landet.

»Det har været svært for både nyuddannede og fastansatte at skulle prøve at finde hoved og hale på en ny organisation og skabe nye arbejdsgange til afløsning af de gamle kredsede måder at arbejde på, samtidig med at man skulle arbejde hårdt for at komme af med de sagspukler, der mange steder helt uundgåeligt var opstået. Jeg ved, at navnlig oprydningsaktionerne trak meget store veksler på mange,« siger Diana Søe Sandell.

»Derfor var det også vigtigt for os at finde et fælles fodslag om honoreringen for at anerkende medarbejdernes store indsats. Den formaliserede merarbejdsordning fra 2009 skulle fremover også gerne være med til at sikre en mere bevidst prioritering, når det gælder brugen af vores vigtigste ressource – medarbejderne,« siger hun.

»Og målet er naturligvis, at vi i takt med styrkelsen af vores kompetencer, bedre og mere effektive arbejdsgange, let og hurtig adgang til viden etc., kan undgå situationer, hvor sagerne hober sig op, og i stedet tilbyde medarbejderne en arbejdsdag, hvor de oplever en tilfredsstillelse ved den daglige indsats, samtidig med at de har energien og lyst, når der indimellem er brug for, at de giver den en ekstra skalle,« siger Diana Søe Sandell.

UNG BISTAND TIL ANKLAGERNE I HOLSTEBRO

»**Jobbet som anklager** kræver langt flere kompetencer, end jeg havde regnet med,« siger Ida Marie Pedersen – en af de syv studentermedhjælpere ved Midt- og Vestjyllands Politi.

Hvis alt går efter planen, bliver Ida Marie Pedersen kandidat fra det juridiske fakultet på Århus Universitet i sommeren 2010.

Men allerede nu har den 25-årige jurastuderende fingrene i virkelighedens verden. Som den først ansatte af de syv studentermedhjælpere, der arbejder ved anklagemyndigheden i Midt- og Vestjyllands Politi i Holstebro, får hun skærpet sine fornemmelser for faget.

»Ja, i forhold til mit studie får jeg puttet en masse praktisk på min meget teoretiske viden,« siger Ida Marie Pedersen, der er placeret i Advokaturen for Særlige Sager og især beskæftiger sig med administrative afgørelser i form af tilholdssager, anmod-

ninger om aktindsigt og indstillinger til statsadvokaten i spørgsmål om erstatningssager.

»Der er en del forvaltningsret i de administrative afgørelser, og her lærer jeg bestemt meget. Jeg nyder også at være tæt på erfarne, færdiguddannede kolleger. De er hjælpsomme og giver mig også gode eksamensråd. Og så diskuterer jeg selvfølgelig mange af opgaverne med de andre studentermedhjælpere. Vi sparrer meget med hinanden,« fortæller Ida Marie Pedersen.

Hun har været tilknyttet den midt- og vestjyske anklagemyndighed siden september 2007. Og det er ikke kun hende, der nyder godt af jobbet. De syv studentermedhjælpere udfylder tilsammen to fuldtidsstillinger i Særlovsadvokaturen og Advokaturen for Særlige Sager, og det kan ifølge chefanklager Kåre Skjæveland mærkes i hverdagen. Han er glad for deres indsats og håber, at flere af dem får lyst til at søge arbejde i anklagemyndigheden, når de er færdiguddannede.

»Og det vil jeg bestemt ikke udelukke. Det er et spændende og alsidigt job, som kræver langt flere kompetencer, end jeg havde forestillet mig. Man indgår i et samspil med mange forskellige mennesker – det er ikke bare mig og Karnov,« siger Ida Marie Pedersen.

Er det et tilfælde, at alle syv studentermedhjælpere i Holstebro er kvinder?

»Nej. Vi bor næsten alle i Århus og skal op klokken fem for at være på arbejde til tiden. Det gider fyrene ikke. Men jeg tror nu ikke, det er et billede på fremtidens anklagemyndighed. Jeg har flere mandlige studiekammerater, der drømmer om at blive anklager.«

ANTAL STUDENTERMEDHJÆLPERE

RA	14
SA1	3
SA2	3
SA3	2
SA4	2
SA5	2
SA6	2
SØK	3
SAIS	0
Nordjyllands Politi	4
Østjyllands Politi	4
Midt- og Vestjyllands Politi	7
Sydøstjyllands Politi	0
Syd- og Sønderjyllands Politi	0
Fyns Politi	4
Sydsjællands- og Lolland-Falsters Politi	2
Midt- og Vestsjællands Politi	0
Nordsjællands Politi	20
Københavns Vestegns Politi	2
Københavns Politi	9
Bornholms Politi	0
I alt	83

FAKTA OM RIGSADVOKATENS OPGAVER

Rigsadvokaten er landets øverste anklager. Embedet bliver beklædt af Jørgen Steen Sørensen. Han varetager den centrale udvikling, ledelse og administration af hele anklagemyndigheden, som ud over rigsadvokaturen med cirka 75 medarbejdere består af statsadvokaturerne og anklagemyndigheden i de 12 politikredse samt på Færøerne og i Grønland.

- Rigsadvokaten fører straffesager for Højesteret.

Rigsadvokaten har tre statsadvokater og flere vicesstatsadvokater til at assistere med højesteretssager. I 2008 førte de 20 sager ved landets øverste domstol. Det er også Rigsadvokaten, der varetager sager ved Den Særlige Klageret, når en sag ekstraordinært bliver søgt genoptaget.

- Rigsadvokaten varetager den overordnede faglige ledelse af anklagemyndigheden.

Rigsadvokaten vejleder generelt om behandlingen af straffesager, herunder i forbindelse med ny lovgivning eller principielle retsafgørelser. Rigsadvoka-

ten tager stilling til generelle spørgsmål vedrørende straffelovgivningen og processuelle regler. Rigsadvokaten deltager i lovforberedende arbejde og andet samarbejde med ministerier og myndigheder på det strafferetlige område, ligesom Rigsadvokaten afgiver udtalelser til brug for besvarelse af folketings-spørgsmål og udarbejder redegørelser til Justitsministeriet og Folketinget.

- Rigsadvokaten leder anklagemyndigheden administrativt.

Ud over bevillinger og budgetter forestår Rigsadvokaten eksempelvis også central personaleadministration og kompetenceudvikling for medarbejderne i hele anklagemyndigheden.

- Rigsadvokaten er klageinstans.

Borgere kan klage over afgørelser truffet af regionale statsadvokater. Det kan eksempelvis være afgørelser om erstatning for uberettiget anholdelse eller klage over, at en sag er afsluttet uden tiltale.

PÅ VEJ MOD MERE SYNLIGE ANKLAGERE

Reformarbejdet trak store veksler på medarbejderne i 2008. De skulle vænne sig til en ny organisation og nye arbejdsmetoder. Samtidig erkender rigsadvokaten, at det tager tid at forandre gamle traditioner. Synlige og stolte anklagere skal blive et af de iøjnefaldende resultater.

Rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen træder næppe mange over tærerne, når han siger, at »jurister fra naturens hånd tit er defensive mennesker«.

Det gælder også juristerne i anklagemyndigheden, som i årevis har udvist forsigtighed over for offentligheden og har tradition for ikke at ytre sig syndeligt i debatten.

Men sådan behøver det ikke at være. Rigsadvokaten er begyndt at opfordre sit 'system' til at blande sig. Med behørigt hensyn til sagen må anklagerne gerne udtale sig om f.eks. domme, der optager befolkningen og pressen – ligesom forsvarsadvokaterne livligt gør.

Og anklagemyndigheden må gerne give sit besyv med om retspolitik, som rigsadvokaten eksempelvis selv gør gennem kronikker og interviews om principielle, retspolitiske spørgsmål, der fylder meget herhjemme.

»Vi skylder at forklare os. Vores system har både viden om og holdninger til samfundets kriminalitetsproblemer og spørgsmål om strafflængder, og vi kan være med til at nuancere synspunkterne og gøre debatten bredere,« siger Jørgen Steen Sørensen. Han tilføjer, at medarbejderne naturligvis i relevant omfang må afstemme deres udtalelser med deres chefer, således at der er en rimelig konsekvens og linje i udmeldingerne.

Det er på den baggrund, anklagerne nu tilbydes kurser i at håndtere medierne, og derudover regner rigsadvokaten med, at offensiven sætter sig spor internt i organisationen:

»Vi vil give medarbejderne en opfattelse af, at der er synlighed om organisationen, for så føler de sig alt andet lige også opmuntret til at udtale sig. Jeg tror, at især unge medarbejdere sætter pris på, at vores organisation står for noget, og at omverdenen er opmærksom på vores holdninger. Det kommer os forhåbentlig også til gode, når vi rekrutterer folk.«

Ambitionen om større synlighed er et konkret udtryk for de åbenlyse forandringer, som de ansatte i anklagemyndigheden oplever i forlængelse af politireformen.

De skal – blandt meget andet – vænne sig til en organisation med større kredse, nye arbejdsmetoder og øget interesse for den enkeltes kompetencer. For første gang blev der i 2008 således holdt medarbejdersamtaler med både jurister og kontorpersonale efter et helt nyt koncept, ligesom alle medarbejdere blev præsenteret for et nyt katalog med en bred vifte af kurser og efteruddannelse.

Samlet set er der tale om en meget stor ændring i en kultur og en organisation, der ifølge Jørgen Steen Sørensen »stort set har lignet sig selv i mange årtier«:

»I mine første 18 måneder som rigsadvokat har jeg reflekteret en del over, hvor lang tid det tager at implementere en reform som vores. I begyndelsen oplevede vi en særdeles aktiv fase, hvor massevis af projekter blev sat i søen – og efter min opfattelse gode og helt nødvendige projekter. Men der kommer også et tidspunkt, hvor det kan være nødvendigt at puste ud og lade forandringerne sive ind. Det er naturligt og ændrer ikke ved, at medarbejderne har

været enestående i deres loyalitet over for processen.«

Rigsadvokaten vil stadig værne om anklagemyndighedens kerneværdier.

»I virkeligheden bør det ikke komme som nogen overraskelse, at det kræver tålmodighed at forandre indgroede vaner. Den erfaring deler jeg nok med andre, der har oplevet reformer af dette omfang. Men det ændrer ikke ved, at vi overordnet er i gang med noget fuldstændig rigtigt. De organisatoriske forandringer er nødvendige, men vi holder samtidig fast i anklagemyndighedens grundlæggende kendetegn,« siger Jørgen Steen Sørensen og henviser til »en høj etik, en høj retscaffenhed og høj grad af anklagerfaglighed«.

»Anklagemyndigheden bygger på helt uforanderlige værdier, der udgør en del af vores kultur, som vi til enhver tid skal holde fast i,« understreger rigsadvokaten.

I forhold til kulturforandringerne er det så en fordel eller ulempe for dig, at du stadig er relativt ny som rigsadvokat og er tiltrådt midt i processen?

»Det spørgsmål har jeg faktisk tit funderet over. På mange måder tror jeg, at det kan være en fordel, for man er mindre bundet af fortidens forestillinger,« siger Jørgen Steen Sørensen, der overtog embedet i sommeren 2007, godt et halvt år, efter at reformen var trådt i kraft.

I den første tid handlede meget om logistik, struktur og flyttekasser, og anklagemyndigheden oplevede en væsentlig nedgang i effektiviteten. Der blev produceret færre straffesager, og i 2008 var det målet at nå tilbage på niveauet for 2006. Det lykkedes ikke helt, idet resultatet i 2008 lå 7,4 procent under målet. Og det tal blev tilmed kun opnået, fordi man i efteråret 2008 iværksatte merarbejdsindsatser, hvor både jurister og administrativt personale tog weekender og friaftener i brug for at producere sager.

»Det er selvfølgelig ikke tilfredsstillende, at vi ikke nåede vores kontraktlige mål. Men det skyldes ikke mindst, at en del politikredse rent fysisk først flyt-

tede sammen i begyndelsen af 2008. Det siger næsten sig selv, at man ikke kan nå det hele, når papirerne i en periode er pakket i flyttekasser. Mange medarbejdere deltog jo også i projektarbejde under processen.«

SVÆR START PÅ REFORMARBEJDET

Derfor glæder rigsadvokaten sig over, at det lykkedes at mobilisere en kampgejst hos medarbejderne efter måneder med flytterod.

»Det første halvår var ikke godt, men til gengæld var det opløftende at se de resultater, som efterårets indsats førte til. Her viste medarbejderne deres iver, samtidig med at de holdt fast i den kvalitet, der skal kendetegne anklagemyndigheden. I det lys er jeg glad for, at vi ikke var slave af måltallene. Kvaliteten er vigtigere,« siger Jørgen Steen Sørensen og føler sig overbevist om, at man på sigt nok skal nå målet:

»Logikkens love siger, at det kun kan gå den rigtige vej. Vi er i gang med en række leanprojekter, der forbedrer vores sagsgange. Og så har vi fået en bedre organisation med færre chefer og flere sagsbehandlere. Det giver mere effektivitet,« noterer han, men tilføjer samtidig, at 2009 allerede har været et vanskeligt år med økonomiske problemer og midlertidigt ansættelsesstop, ligesom store politimæssige opgaver i forbindelse med blandt andet klimatopmødet vil kunne påvirke produktionen af straffesager. Han bemærker også, at det overarbejde, som mange oplevede i 2008, ikke skal blive hverdag, men at der naturligvis som i alle andre organisationer vil kunne opstå perioder med spidsbelastning.

FOKUS PÅ ØKONOMISK KRIMINALITET

Indsatsen mod økonomisk kriminalitet led især under reformarbejdet. Med et minus på 22 procent i forhold til målet tegnede området sig for den laveste produktivitet.

»Tallene for behandlingen af sager om økonomisk kriminalitet er et helt klart udtryk for situationen i 2008, hvor vi ikke kunne klare det hele og samtidig ændre hele organisationen. Anklagerne prioriterede den borgerfølsomme kriminalitet som vold, voldtægt og drab, men det må ikke efterlade et indtryk

af, at vi overlader svage personer til selv at finde ud af det, når de ryger i kløerne på en bedrager,« siger Jørgen Steen Sørensen.

Af samme grund varsler rigsadvokaten derfor en mangesidet indsats mod økonomisk kriminelle.

»Økonomisk kriminalitet bliver et stort fokusområde i 2009. Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet skal identificere de vanskeligste sager og hjælpe kredsene med at lave håndgribelige ko-gebøger til brug i efterforskningen. Vi vil se på, hvordan vi kan blive bedre til at rekruttere medarbejdere til økonomiske sager, og så vil vi sammen med SKAT overveje, om vi kan udvide muligheden for bødesager, så SKAT selv kan straffe flere med bøder.«

Også voldssagerne kommer i fokus i 2009. I første halvår af 2008 gik det ifølge rigsadvokaten »rigtig skidt« med at holde målet om maksimalt 30 dage, fra en person bliver sigtet, til sagen er berammet af retten.

»Kun cirka halvdelen af sagerne overholdt fristen, men langt hovedparten blev afsluttet inden 60 dage. Vi så dog en stor indsats i andet halvår, men det skal blive endnu bedre, for vold har meget stort fokus fra befolkningens og lovgivernes side. Derfor satser vores leanprojekter også på at stramme sagsstyringen yderligere.«

HVAD ER DET OVERORDNEDE MÅL FOR 2009?

»Man kan nok ikke tale om ét overordnet mål. Vi har en stribe mål, der spredt sig over alle felter, og som vi har sammenfattet i 'Mål09'. Lige fra ønsket om, at vi på HR-området udvikler et koncept for udvikling af ledere, til ønsket om, at vi bliver bedre til at efterforske internetbaseret børneporno. Men bag det hele gemmer sig naturligvis den helt overordnede ambition at gøre anklagemyndigheden endnu bedre og mere markant og at gøre den til en endnu mere attraktiv arbejdsplads.«

FAKTA OM RIGSADVOKATEN SOM FAGLIG LEDER

Arbejdet med generel faglig styring af anklagemyndigheden foregår i Rigsadvokatens 2. juridiske afdeling, der ledes af statsadvokat Hanne Schmidt. Afdelingen udarbejder information til politikredsene, der belyser Rigsadvokatens syn på udvalgte retsområder og ny lovgivning. I nyhedsbreve og på anklagemyndighedens intranet – AnklagerNet – orienteres anklagerne om nye, væsentlige domme og tiltag på det anklagerfaglige område. Syv fagudvalg sikrer desuden, at efterforskere og anklagere behandler sager ensartet.

- **Rigsadvokaten sikrer fælles udgangspunkt for anklagerne.** Når Folketinget vedtager nye love, holder Rigsadvokaten landets anklagere opdateret med meddelelser, der fortolker lovene i forhold til anklagerens opgaver. Meddelelserne giver retningslinjer til anklagerne og gennemgår både større love og afgrænsede juridiske emner.
- **Rigsadvokaten overvåger straffniveauet.** På en række retsområder med særlig samfundsinteresse gennemgår Rigsadvokaten alle sager. Det drejer sig blandt andet om voldtægter, seksuelle overgreb mod børn, trafikdrab, våbenlovsovertrædelser og hjemmerøverier. Rigsadvokaten leverer eventuelt argumenter og domme, der kan underbygge anklagerens påstand om straf i sagen.
- **Rigsadvokaten inddrager hele anklagemyndigheden.** I syv fagudvalg mødes repræsentanter for Rigsadvokaten med repræsentanter for de regionale statsadvokater og med politiadvokaterne, der leder politikredsenes specialadvokaturer. Udvalgene diskuterer juridiske og praktiske problemstillinger, som anklagerne støder på i det daglige arbejde, og udvalgene ser også på, hvordan nye lovforslag påvirker arbejdet.

ANKLAGERE DRØFTER JURAPROBLEMER I FAGUDVALG

DE FEM SPECIALADVOKATURER

- Anklagemyndigheden er organiseret med Rigsadvokaten, seks regionale statsadvokater, to landsdækkende statsadvokaturer og 10 politikredse, der har hver sin chefanklager med fem politiadvokaturer under sig. I København og på Bornholm har man som følge af kredsenes størrelse andre måder at organisere sig på.
- **Advokaturen for Personfarlig Kriminalitet** tager sig af sager om vold, drab, sædelighedsforbrydelser og grovere røverier.
- **Advokaturen for Økonomisk Kriminalitet** behandler blandt andet større bedragerisager, underslæb, mandatsvig og skatte- og afgiftssager.
- **Advokaturen for Organiseret Kriminalitet** beskæftiger sig typisk med organiseret narkotikakriminalitet, men kan også tage sig af menneskehandel, grove overtrædelser af våbenloven og rufferi, når der er bander eller rockergrupper involveret.
- **Advokaturen for Særlovskriminalitet** tager sig af en række forskellige typer sager uden for straffeloven, blandt andet miljøstraffesager, arbejdsmiljø-sager, dyreværns-sager, bygge- og boligsager og færdselssager.
- **Advokaturen for Særlige Sager** virker som et administrativt sekretariat for chefanklageren og varetager opgaver omkring indsamling og deling af viden, tilrettelæggelse af legalitetsarbejdet i politikredsen, klagesager og sager, hvor politifolk er forurettede.
- En stor del af straffesagerne efterforskes i lokal- og nærpolitiet, og sager fra en bestemt politistation fordeles til en bestemt advokat.

Skal en far, der dømmes for 10 år gamle seksuelle overgreb, varetægtsfængsles, indtil han kan afsone dommen? Et sådant dilemma, hvor retsfølelse spiller ind, diskuterer anklagemyndighedens ledende jurister i et af de nye fagudvalg. Målet er at skabe ensartet praksis.

Anklagerne får et fagligt løft. De vender vanskelige juridiske problemstillinger med kolleger, der sidder i samme situation. Og de hjælper Rigsadvokaten med at fastlægge ensartede retningslinjer for anklagemyndighedens vurdering af konkrete sager.

Det er hovedelementerne på møderne i de landsdækkende fagudvalg, som blev født med politireformen. Tre gange om året mødes en snes specialister – politiadvokater fra alle politikredse, repræsentanter for statsadvokaterne og for Rigsadvokaten – i fagudvalgene. Møderne styrker anklagemyndighedens faglighed, og deltagerne arbejder sammen for at finde løsninger på juridiske problemer til gavn for alle landets anklagere.

KØBENHAVNSK SÆRORDNING

- Anklagemyndigheden i København er organiseret på en særlig måde. Ud over de fem specialadvokaturer, som i resten af landets politikredse, findes der anklagere i stationsadvokaturer på politistationerne Amager, City og Bellahøj.
- Anklagerne i stationsadvokaturerne tager sig af borgervendt kriminalitet. Det drejer sig især om vold, røveri, sædelighedssager, berigelses- og narkotikakriminalitet.
- I de københavnske politiadvokaturer er der ansat cirka dobbelt så mange anklagere som i resten af landets advokaturer.

Det mener statsadvokat Hanne Schmidt fra Rigsadvokaten, der koordinerer møderne.

»Møderne er et forum, hvor politiadvokater, statsadvokater og Rigsadvokaten tager alle de problemstillinger op, som vi kan løse i fællesskab. Dermed ruster anklagerne sig til at løse problemerne lokalt, og samtidig lægger vi nogle ensartede, nationale retningslinjer, hvis der er behov for det,« siger Hanne Schmidt.

JURISTER BLEV ENIGE OM VARETÆGTSFÆNGSLING

Hun bruger et møde i fagudvalget om personfarlig kriminalitet som eksempel. Op til mødet havde politiadvokat Peter Rask indsendt to konkrete problemstillinger til dagsordenen.

Som politiadvokat leder han Advokaturen for Personfarlig Kriminalitet i Nordjyllands Politi, og her havde anklagerne tumlet med et spørgsmål om varetægtsfængsling i en bestemt type sager om seksuelle overgreb.

Når voksne kvinder anmelder, at deres far eller onkel har misbrugt dem fem eller 10 år tidligere, bliver den mistænkte gerningsmand nemlig ikke varetægtsfængslet, mens politi og anklager arbejder. Det sker normalt kun, når overgrebene har fundet sted for nylig.

»Spørgsmålet er, om retsfølelsen kræver, at manden skal varetægtsfængsles, indtil han kan afsone dommen,« siger Peter Rask, der kalder retsfølelsen et lidt 'fluffy' begreb.

»Vi skal ikke bare varetægtsfængsle, fordi der er fokus på sagsområdet. Og det tæller også med, at overgrebene er begået for så lang tid siden,« siger Peter Rask.

På mødet blev deltagerne alligevel enige om at gå efter varetægtsfængsling i grove sager.

»Hvis strafferammen er mindst seks år fængsel, og manden får halvandet til to år, så kræver retsfølelsen, at han ikke skal på fri fod før afsoningen. Det blev vi enige om. Møderne er gode til at diskutere den slags spørgsmål,« siger Peter Rask.

RIGSADVOKATEN SAMLER OPLYSNINGER

Efter møderne sørger deltagerne for at kommunikere resultaterne ud i anklagemyndigheden.

Peter Rask fremlægger indholdet af mødet for sin chefanklager i Nordjylland, og han orienterer sine medarbejdere i Advokaturen for Personfarlig Kriminalitet på deres ugentlige møde.

Rigsadvokaten udsender et referat af mødet og indimellem også en meddelelse under overskriften 'Rigsadvokaten Informerer'. Det sker, hvis møderne giver anledning til helt nye retningslinjer på et af fagudvalgenes områder, eller hvis de har vist, at politikredsene ikke har helt samme praksis.

»Det er en stor fordel at have et forum, hvor vi både kan diskutere problemer og indhente oplysninger fra kredsene. Hvis et problem fylder meget i pressen og bliver genstand for en folketingsdebat, spørger Justitsministeriet måske os om, hvor stort problemet er i politikredsene. Og så kan vi spørge politiadvokaterne og finde ud af, om vi skal se nærmere på det,« siger Hanne Schmidt.

KOLLEGER DELER VIDEN

Peter Rasks andet punkt på mødets fyldige dagsorden handlede om børneporno og fildelingsprogrammer.

»Vi ville diskutere, om børneporno, der er lagret på et fildelingsprogram, medfører, at man kan antage, at den tiltalte har forsæt til at udbrede børneporno. Og her fortalte flere om domme, hvor der er dømt for udbredelse af børneporno i sådanne situationer. Så vi konkluderede, at der ofte er grundlag for at rejse tiltale for udbredelse og ikke kun for besiddelse af børneporno i sådanne sager,« siger Peter Rask.

POLITIFOLK SKAL SERVICERE VOLDTÆGTSMEDRE

Ofte bidrager eksterne fagfolk med input på møderne.

På mødet om personfarlig kriminalitet beskrev en ledende sygeplejerske fra Rigshospitalets Center for Voldtægts ofre, hvordan voldtægts ofre reagerer. Indimellem vil de ikke anmelde krænkerne.

Kvinderne er måske i chok og orker ikke at gennemgå opslidende afhøringer.

»Så må vi fortælle de politifolk, der skal afhøre kvinderne, at de må servicere dem bedre, være gode ved dem og skabe tryghed, så de motiverer dem til at anmelde voldtægten og stå ved anmeldelsen. Det er jo aldrig godt med et meget utrygt vidne i retten,« siger Peter Rask.

SPECIALIST I DYREVELFÆRD

Anklager Frits Damgaard Møller er et godt eksempel på, hvordan anklagemyndigheden nu specialiserer sig, sikrer ensartet sagsbehandling og bliver mere effektiv.

Da politireformen trådte i kraft i 2007, blev der i særlig grad stillet store forventninger til *advokaturtanken* som en af de helt afgørende forandringer i anklagemyndighedens organisation.

Hvor flertallet af juristerne tidligere beskæftigede sig med en bred vifte af sagstyper og i vid udstrækning var generalister, er de – efter den nye struktur med fem specialadvokaturer i hver enkelt politikreds – i langt højere grad blevet specialister.

Det kan blandt andre Frits Damgaard Møller, Midt- og Vestjyllands Politi, tale med om. Som anklager i Advokaturen for Særlovskriminalitet fik han i 2008 status som kredsens specialist i dyreværnssager, herunder skuldersårsskader hos svin. Dem er der en del af i det vestjyske, hvor svinefarmene fylder i landskabet, og søerne pådrager sig sår, når de lægger sig på siden på betongulvene i deres båse for at amme smågrise. I de værste tilfælde er skaderne så voldsomme, at grisens skulderknogle blotlægges.

KLAR GEVINST VED STORDRIFT

»I løbet af 2008 landede der 80 sager om skuldersårsskader på mit bord,« siger Frits Møller Damgaard og suppleres af sin chefanklager, Kåre Skjæveland.

»Frits er et rigtigt godt eksempel på den nye struktur. Tidligere skulle hver enkelt anklager i hele vores distrikt måske blot behandle to-tre af den slags sager om året. Nu samles de ét sted, og der er klare gevinster ved den form for stordrift. Hos os har vi i øvrigt samlet alle de såkaldte stangsager i Advokaturen for Særlige Sager. Det betyder, at de fire øvrige ressortadvokaturer får endnu bedre tid til at hellige sig deres specialer,« siger Kåre Skjæveland.

I forhold til de sårede grise er en del af gevinsten, at Frits Damgaard Møller med sit samlede overblik sikrer anklagemyndigheden en ensartet behandling af anmeldelser og sigtelser. Han kender i detaljer reglerne om halmstrøelse og brug af gummimåtter på staldgulvene. Han kender reglerne om landmandens pligt til selv at gribe ind. Og han har den tætte kontakt til myndigheder som eksempelvis Det Veterinære Sundhedsråd, Fødevarestyrelsen og Forskningscentret i Foulum.

ØGET SORTERING SPARER SYSTEMET

»Når jeg får en ny sag, kan jeg relativt hurtigt vurdere, om den kan bære en tiltale eller skal løses med en løftet pegefinger. Alene den sortering øger vores chancer for at få medhold i retten. Og det sparer altså ressourcer hele vejen rundt, at systemet ikke skal bruge tid på de sager, der efter al sandsynlighed

vil ende med frifindelse,« siger Frits Damgaard Møller om straffesagerne, der typisk ender med en bøde på 13.000 kroner, første gang landmanden sender en skuldersåret gris til slagtning.

»Anden gang nærmer han sig en rettigheidsfrakendelse, men her skal de fleste sager først forbi Rigsadvokaten. Er der tale om grov uforsvarlighed i gentagelsen, kan frakendelsen gælde i flere år, alt afhængigt af rettens afgørelse,« siger Frits Damgaard Møller og sammenligner sin ekspertstatus med kollegerne i den private advokatbranche:

»De specialiserer sig hele vejen rundt, så det skal vi selvfølgelig også gøre, hvis vi vil matche dem,« siger den 34-årige anklager fra Holstebro.

I 2008 var det kun en begrænset del af hans sager, der blev sendt direkte i retten. En større bunke blev stillet i bero, mens man afventede landsrettens afgørelse i tre konkrete sager:

»Anklagemyndighedens vurdering var, at landmændene havde handlet groft uagtsomt i disse sager, men retten var ikke tilfreds med Fødevarestyrelsens bevisførelse. Efter de tre frifindelser kunne jeg gå tilbage til min bunke og justere vurderingen, og det endte med, at vi rejste tiltale i cirka 15 af disse sager,« fortæller Frits Damgaard Møller.

Det sparer altså ressourcer hele vejen rundt.

Anklager Frits Damgaard Møller

ET NET AF FÆLLES VIDEN

I 2008 kom der mere viden på anklagemyndighedens intranet, AnklagerNet, som rummer nyheder, nyttige informationer, domspraksis på udvalgte sagsområder og en ny telefonbog med billeder af anklagemyndighedens medarbejdere.

Nyheder, nyttige oplysninger og let adgang til viden.

Det er blot nogle af de elementer, som Rasmus Wandall, videnchef hos Rigsadvokaten, fremhæver, når han beskriver AnklagerNet – det nye intranet, der er anklagemyndighedens første fælles platform til videndeling. Det rummer i dag let adgang til informationer om alt fra rigsadvokatmeddelelser, kursusprogrammer og stillingsopslag til spørgsmål om ledelse og personale.

Og så er intranettet – som Rasmus Wandall formulerer det – »et glimrende sted« til formidling af både nationale og lokale nyheder inden for anklagemyndigheden:

»Man behøver bare kigge på forsiden af AnklagerNet, så er man orienteret,« siger Rasmus Wandall. AnklagerNet blev etableret i efteråret 2007, og i 2008 begyndte der ifølge Rasmus Wandall »for alvor at komme indhold på«:

»Alle embeder i anklagemyndigheden har udpeget deres egne redaktører, og samtidig er de første store byggeklodser på plads. Nu handler det bare om at bygge oven på dem,« siger videnchefen.

NARKOTIKADOMME SAMLET

AnklagerNet handler ikke mindst om at dele viden, lokalt såvel som på landsplan. Det er her, medarbejderne eksempelvis kan finde interne, faglige dokumenter, redegørelser, rapporter og meddelelser fra Rigsadvokaten. Det er også her, man – med tiden – kan orientere sig om domspraksis inden for forskellige typer af kriminalitet.

»I 2008 opbyggede vi en sådan videnbase, der ud over alle interne dokumenter rummer domme i narkotikasager. Nu er vi på vej med noget tilsvarende inden for dyreværnssager, indgreb i meddelelseshemmeligheden, erstatningssager og våbensager. På den måde kan det blive et fantastisk arbejdsredskab for anklagemyndigheden,« fortæller Rasmus Wandall.

NEMMERE AT FINDE HINANDEN

AnklagerNet rummer også en elektronisk telefonbog, der internt går under kælenavnet 'anklagemyndighedens Facebook', fordi samtlige medarbejdere hos Rigsadvokaten, statsadvokaturerne og i de enkelte politikredse kan præsenteres med et portrætfoto.

Her vil man – ud over at se titel, telefonnummer og mailadresse på hver enkelt – med tiden også kunne søge på arbejdsområder og med et enkelt klik få navn på samtlige medarbejdere, der er beskæftiget med et særligt speciale.

»Et af de vigtigste arbejdsredskaber, vi bruger i hverdagen, er vores kolleger. Ikke blot dem, vi deler kontor og embede med, men også de kolleger, der er placeret andre steder og sidder med brugbar viden. Derfor skal vi nemt og hurtigt kunne finde hinanden,« siger Rasmus Wandall.

SYD- OG SØNDERJYDER I FRONT

Endelig fremhæver videnchefen selve forsiden på AnklagerNet, der løbende opdateres med nyheder af interesse for alle, men også kan bruges af de enkelte embeder til lokalt at informere medarbejdere.

»Her har især Syd- og Sønderjyllands Politi været hurtige til at se mulighederne i AnklagerNet. Medarbejderne holdes hele tiden opdateret med nye vejledninger, ferieplaner og alt muligt andet, som det er nyttigt at kende til.«

»Nogle embeder har stadig til gode at udnytte potentialet i AnklagerNet fuldt ud. Og så skal vi selvfølgelig også have medarbejderne vænnet til at bruge det. Og det lykkes kun, hvis AnklagerNet løbende bliver opdateret og udbygget og på den måde overbeviser folk om, at der er noget at komme efter, når de åbner siden,« konstaterer videnchefen.

Rigsadvokaten udsender løbende to faste publikationer. Fra 2008 udkom disse ikke længere på papir, men blev alene udsendt digitalt på AnklagerNet og www.rigsadvokaten.dk

RIGSADVOKATENS MEDDELELSER 2008

- Erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93a.
- Sager om overtrædelse af dyreværnslovgivningen.
- Behandlingen af sager om samlivsrelaterede, personfarlige forbrydelser.
- Varetægtsfængsling i isolation.
- Langvarige sigtelser.
- Langvarige varetægtsfængslinger.
- Behandlingen af sager om overtrædelse af markedsføringsloven.
- Behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen.
- Sanktionspåstande mv. i sager om fyrværkeri.
- Præjudiciel forelæggelse for EF-Domstolen.
- Målsætninger om sagsbehandlingstiden i sager om vold, voldtægt og våben samt indberetning herom til Rigsadvokaten.

RIGSADVOKATEN INFORMERER 2008

- Orientering om midlertidige indberetningsordninger.
- Straffesager mod journalister, ny højesteretsdom, ny domssamling og ny forelæggelsesordning.
- Sagsbehandlingstiderne i sager om vold og voldtægt 1. halvår 2008.
- Ny struktur og opgavefordeling i Rigsadvokaturen pr. 1. marts 2008.
- Rigsadvokatmeddelelser og Rigsadvokaten Informerer udsendes fremover kun elektronisk.
- Nye højesteretsdomme om fortolkning af buslovens regler om erhvervsmæssig/ikke erhvervsmæssig buskørsel.
- Sagsbehandlingstiderne i sager om vold og voldtægt 2. halvår 2008.
- Røverier begået i private hjem, ny underretnings- og forelæggelsesordning samt ny domssamling.
- Vedrørende anvendelse af standardvejledningen om, at eventuelt erstatningskrav må rejses ved civil retssøgsmål.
- Ny lovgivning og initiativer som følge heraf.
- Vedrørende Justitsministeriets Forskningsenheds undersøgelse af brugen af langvarige varetægtsfængslinger i 2006.
- Rigsadvokatens redegørelse for konfiskationspraksis i sager om ulovlig beskæftigelse af udenlandsk arbejdskraft.
- Straffene for voldtægt og seksuelt misbrug af børn samt ny indberetningsordning vedrørende sager om voldtægt og seksuelt misbrug af børn.
- Redegørelse om erfaringerne i praksis med reglerne om civile agenter samt ny indberetningsordning herom.
- Ny højesteretskendelse om tiltaltes skriftlige anke fra byret til landsret.
- Justitsministeriets redegørelse om udviklingen i anvendelse af foranstaltningsdomme.
- Ulovlig besiddelse af skydevåben og knive på offentligt tilgængelige steder, ny indberetningsordning.
- Ny højesteretsdom om uagtsomt manddrab og uagtsom legemsbeskadigelse i forbindelse med spirituskørsel.
- Vedrørende RM5/2006 – Behandlingen af sager mod udlændinge, hvor der er spørgsmål om udvisning på grund af strafbart forhold.
- Sagsbehandlingstider i sager om vold og voldtægt 1. halvår 2008.
- Anvendelse af kniv i sager om drab, vold og trussel om vold, ny indberetningsordning.

FAKTA OM REGIONALE STATSADVOKATERS OPGAVER

Seks regionale statsadvokater varetager nævnningesager ved by- og landsretter. De tager endvidere stilling til, om anklagemyndigheden skal anke byretsafgørelser og fører i givet fald ankesagerne i landsretten, ligesom de fører tilsyn med politidirektørernes behandling af straffesager. Statsadvokaterne behandler også klager over politiet og tager stilling til afgørelser, der er truffet af politidirektørerne vedrørende strafforfølgning.

Hver statsadvokatur ledes af en statsadvokat med to-tre vicesstatsadvokater under sig.

- Statsadvokaten for København og Bornholm (SA1): statsadvokat Lise-Lotte Nilas, i alt 43 medarbejdere.
- Statsadvokaten for Nordsjælland og Københavns Vestegn (SA2): statsadvokat Kim Christiansen, i alt 38 medarbejdere.
- Statsadvokaten for Midt-, Vest- og Sydsjælland og Lolland og Falster (SA3): statsadvokat Bitte Dyrberg, i alt 23 medarbejdere.
- Statsadvokaten for Nord- og Østjylland (SA4): statsadvokat Elsemette Cassøe, i alt 25 medarbejdere. (Elsemette Cassøe tiltrådte 1. maj 2009 stillingen som politidirektør ved Nordjyllands Polit, hendes afløser var ved redaktionens slutning endnu ikke udpeget).
- Statsadvokaten for Midt-, Vest- og Sydøstjylland (SA5): statsadvokat Peter Brøndt Jørgensen, i alt 27 medarbejdere.
- Statsadvokaten for Fyn, Syd- og Sønderjylland (SA6): statsadvokat Jan Reckendorff, i alt 25 medarbejdere.

STATSADVOKATER INDTAGER BYRETTE

»**Nævningereformen tegner rigtig godt**,« siger statsadvokatassessor Anne Birgitte Stürup, landets mest erfarne anklager i nævningesager. »Bedre plads til nuancerne,« siger statsadvokat Kim Christiansen.

Der blev skrevet dansk retshistorie, da Københavns Byret midt i marts 2008 dømte en mand skyldig i drabsforsøg. Efter at den nye nævningereform var trådt i kraft ved årsskiftet, var det nemlig første gang, reformen blev anvendt i praksis – og altså første gang, en byret var centrum for et nævningeting.

Ud over at *alle* nævningesager nu starter i byretten, adskiller det nye system sig især fra det hidtidige på yderligere tre punkter: Ethvert skyldsspørgsmål kan nu afprøves i både byret og landsret, alle afgørelser skal begrundes, og voteringen foregår mellem dommere og nævninge.

ERFAREN ANKLAGER ER TILFREDS

Disse nyskabelser hilses velkomne af Anne Birgitte Stürup, statsadvokatassessor ved Statsadvokaten for København og Bornholm og landets absolut mest erfarne anklager i nævningesager.

»Det nye system tegner rigtig godt,« siger Anne Birgitte Stürup, der i øvrigt havde æren af at føre den historiske sag ved Københavns Byret og i 2009 sammenlagt rundt 100 nævningesager.

Anne Birgitte Stürup er især glad for, at nævningene ikke længere er tvunget til at svare ja eller nej til den ofte lange række af spørgsmål til sagen, der med den gamle ordning blev udformet i forbindelse med deres votering.

»Tidligere kunne vi komme ud for en diskussion om, hvorvidt den tiltalte både havde slået og sparket eller blot den ene af delene. Det var somme tider noget forfærdeligt biks, og det kunne være sværere at lave anklageskriftet. Det har været en stor hjælp, at vi nu er sluppet for at formulere hovedspørgsmål såvel som nedfaldsspørgsmål,« siger Anne Birgitte Stürup.

GLAD FOR BEGRUNDEDE DOMME

Den opfattelse deler statsadvokat Kim Christiansen, Statsadvokaten for Nordsjælland og Københavns Vestegn:

»Det gamle system var problematisk og kunne bære præg af lotteri, når nævningerne alene af-

FAKTA OM NÆVNINGEREFORMEN

- Alle nævningesager starter i byretten.
- Skyldsspørgsmålet kan – modsat tidligere – blive prøvet to gange, i henholdsvis byretten og landsretten.
- Afgørelsen om skyldsspørgsmålet skal begrundes.
- Både skyldsspørgsmålet og strafudmålingen i nævningedomme kan ankes.
- Fællesvotering mellem nævninger og dommere om skyldsspørgsmålet.
- Nævninge og dommere har hver en stemme.
- Det kræver mindst to stemmer fra de juridiske dommere og mindst fire stemmer fra nævningene at finde en tiltalt skyldig i byretten. I landsretten kræves mindst to stemmer fra de juridiske dommere og seks stemmer fra nævningene.

gjorde skyldsspørgsmålet med ja- og nejbesvarelser. Nu er der bedre plads til nuancerne,« siger Kim Christiansen.

Anne Birgitte Stürup og Kim Christiansen fremhæver også, at rettens afgørelse nu skal begrundes:

»Det er en stor hjælp for alle parter i forhold til en eventuel anke. Begrundelsen fungerer som et godt pejlemærke i forhold til en eventuel anke, fordi retten fortæller os, hvor sagens eventuelle svagheder er. Nu kender vi de argumenter, vi er oppe imod. Vi ved, hvor vi skal sætte ind, ligesom begrundelsen også kan fortælle os, om vi overhovedet har beviser nok til at anke en afgørelse,« siger de to erfarne anklagere.

TO GANGE I SAMME SAG

Som følge af reformen – og muligheden for at anke nævningsager fra byret til landsret – kan statsadvokaterne nu komme ud for, at de skal føre den samme sag to gange. Det har Anne Birgitte Stürup allerede oplevet et par gange, efter at fem af hendes syv nævningsager i 2008 blev anket fra byret til landsret.

»I nogle få tilfælde vil det måske være praktisk at skifte anklager. Derudover tror jeg, at det på mange måder vil være nemmere anden gang, fordi man kender sagen og kan den udenad,« siger Anne Birgitte Stürup, mens Kim Christiansen peger på, at det i forberedelsesfasen »rent mentalt kan blive en udfordring for den enkelte at læse de samme måske 10-20 ringbind igennem en gang til«.

»Men når man står i retten, er man selvfølgelig helt klar,« understreger han.

Samtidig bruger Kim Christiansen reformen til udannelse af advokaturens unge anklagere, som allerede i et par tilfælde har været 'føl' ved nævningsager i byretten:

»Tanken er, at den unge fuldmægtig følger og bistår en mere erfaren anklager og er med til at udfærdige forelæggelse, spørgetemaer og procedure i sagen. Hvis sagen ankes, fører fuldmægtigen den i landsretten, da ankesager jo alt andet lige er lettere at håndtere end en sag, der første gang prøves i retten,« forklarer Kim Christiansen.

NÆSTEN DOBBELT OP PÅ RETSDAGE

En af reformens øvrige nyskabelser handler om, at tiltalte selv afgør, om sagen skal behandles som nævninge- eller domsmandssag. En beslutning, der ikke kan ændres fra byret til landsret.

»Det vil typisk være i sædelighedssager, at den tiltalte sammen med sin forsvarer vælger domsmandsmodellen med færre juridiske dommere og lægdommere. De sager er der normalt mindre fokus på i pressen end nævningsagerne,« siger Kim Christiansen, hvis statsadvokatur i øvrigt gennemførte 17 nævninge- og domsmandssager ved byretten i 2008.

Ti af dem blev anket, og målt på retsdage medførte den nye reform altså væsentligt mere arbejde for statsadvokaturen.

»Det er selvfølgelig en omstændighed, vi nu skal kalkulere med,« understreger Kim Christiansen.

FØRSTE ÅR FORLØB UDEN KNUBS

Det til trods er han og Anne Birgitte Stürup enige i vurderingen af det første år med nævningsreformen: De 12 premieremåned er forløbet uden større knubs, selv om byretterne »stort set var blanke i forhold til nævningsager«, som Kim Christiansen udtrykker det.

For at klare denne hurdle blev alle forhold – lige fra lokalernes indretning til proceduren omkring omdeling af ekstrakter i de forskellige sager – som optakt til reformen endevendt på grundige møder

mellem statsadvokaturer og byretter. Og internt i de enkelte statsadvokaturer udviklede man nye arbejdsgange og justerede en del af de vante rutiner med papirarbejdet. Eksempelvis skal alle nævninger nu have udleveret alle sagsakter.

»Vi har aftalt, at vi holder halvårslige evalueringsmøder med byretterne i vores region, hvor vi diskuterer, hvad der går godt, og hvad der går skidt. Og efter de første to møder er det samlede indtryk, at reformen i det store og hele fungerer gnidningsløst,« siger Kim Christiansen.

»Vi har haft præcis samme tilgang til og oplevelse med reformen,« siger Anne Birgitte Stürup.

Domstolsstyrelsen vurderer, at byretterne årligt skal afvikle 100-120 nævningsager.

FAKTA OM NÆVNINGSAGER

- En sag skal behandles af nævninge, når der er påstand om straf på fire år eller derover. Det kan f.eks. være sager om drab og røveri.
- I byretten bliver en nævningsag behandlet af tre dommere og seks nævninge.
- I landsretten bliver en nævningsag behandlet af tre dommere og ni nævninge.
- En nævningsag kan kun ankes til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret kan ikke tage stilling til skyldsspørgsmålet.

FAKTA OM KLAGESAGER

De regionale statsadvokater behandler som led i politiklageordningen klager over politifolk. Anklagemyndigheden ønsker, at disse sager bliver afgjort hurtigt. For hverken offentligheden, klagerne eller de involverede betjente er tjent med en sagsbehandling, der trækker unødigt ud. Tilliden til klagesystemet afhænger i høj grad af, at afgørelserne træffes hurtigt.

I 2007 og 2008 har anklagemyndigheden ved hjælp af eksterne konsulenter arbejdet med at effektivisere sagsbehandlingen, og de regionale statsadvokater har med en ny organisering styrket rammerne for behandlingen af denne type sager. Der er oprettet særlige afdelinger hos statsadvokaterne, der tager sig af politiklagesagerne, og der er etableret målesystemer, som gør det lettere at følge med i udviklingen på området. Tiltagene har reduceret sagsbehandlingstiden markant.

- I 61 procent af klagesagerne traf statsadvokaterne i 2008 afgørelse inden fire måneder. Dermed overholdt de målet, som var på mindst 60 procent inden fire måneder.

Man kan klage over statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten.

STATSADVOKATER BEHANDLER KLAGER HURTIGERE

Antallet af langvarige sager om klager over politiet faldt betydeligt i 2008.
Nye, effektive sagsge, flere ansatte og overvågning af sagerne bar frugt.

Betydeligt færre borgere ventede i 2008 i mere end 120 dage på at få afgjort klager over politiet.

Det viser en opgørelse af de tider, som de regionale statsadvokater bruger på at behandle klagerne.

I 2008 afgjorde statsadvokaterne 61 procent af klagerne inden 120 dage. Året før var tallet kun 46 procent.

»Vi har klaret mange af problemerne. Statsadvokaterne fik flere ressourcer til sagerne, og de forbedrede de komplekse sagsge ved at skære led væk, så sagerne ikke trækkes i langdrag,« siger statsadvokat Jesper Hjortenberg fra Rigsadvokaten.

TREBENET INDSATS MOD GAMLE SAGER

Arbejdet mod mere effektiv sagsbehandling begyndte i 2007 med en leanundersøgelse. Den viste, at statsadvokaterne behandlede sagerne ret forskelligt, og så resulterede den i en række nye, bedre sagsge.

Man ansatte seks nye assessorer til at intensivere klagebehandlingen, og med et nyt system fik Rigsadvokaten overblik over alderen på de verserende sager, sagsbehandlingstider og en række andre indikatorer.

Samtidig begyndte Rigsadvokaten at sætte årlige mål for, hvor stor en andel sager hver af de seks regionale statsadvokater skulle afgøre inden 120 dage. Målet for hele landet var i 2008 60 procent, og det opfyldte statsadvokaterne samlet set.

MIDTJYDER BEHANDLER KLAGER MEST EFFEKTIVT

For de enkelte regionale statsadvokater var målet generelt 65 procent, og det mål overholdt alle, på nær Statsadvokaten for Nord- og Østjylland, der dog forbedrede sin andel fra 48 til 63 procent af sagerne.

Hurtigst var Statsadvokaten for Midt-, Vest- og Sydøstjylland med 85 procent af sagerne afgjort inden 120 dage.

I København opstår klagesagerne ofte i klumper, f.eks. i forbindelse med demonstrationer eller begivenheder som rydningen af Ungdomshuset. Desuden er sagerne ofte mere komplicerede, og målet for 2008 blev derfor sat til 50 procent. Københavnerne nåede dog ikke målet med 39 procent af sagerne afgjort inden 120 dage.

»Sagerne er meget ulige fordelt. Næsten halvdelen af alle klager modtager vi i Storkøbenhavn. Københavnerne klager typisk mere over politiet, og så genererer konflikter omkring f.eks. Ungdomshuset flere klager end et fredeligt område i Vestjylland,« siger Jesper Hjortenberg.

MANGE BETJENTE FRIFINDES

Behandlingen af klager har været debatteret i offentligheden i flere år, og systemet blev behandlet af det såkaldte politiklageudvalg under justitsministeriet. Det afgav sin betænkning i april 2009, og et lovforslag forventes fremsat til efteråret 2009.

Der var været en del kritik af den nuværende ordning, men ikke alt har været berettiget, mener Jesper Hjortenberg:

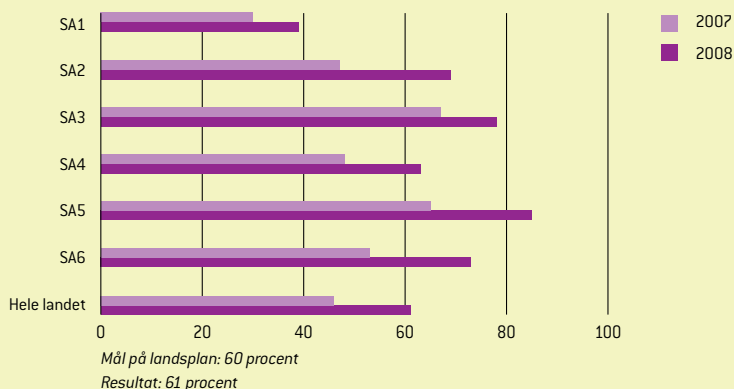
»Vi blev kritiseret for at rejse for få sager om vold og unødigt magtanvendelse, men ser man på de sager, der har været for domstolene, er de fleste politifolk blevet frifundet. Jeg synes derfor ikke, at vi rejser for få sager. I mange sager, der er sluttet, har der ikke været en reel chance for domfældelse,« siger Jesper Hjortenberg.

KLAGENÆVN OG STATSADVOKATER OFTEST ENIGE

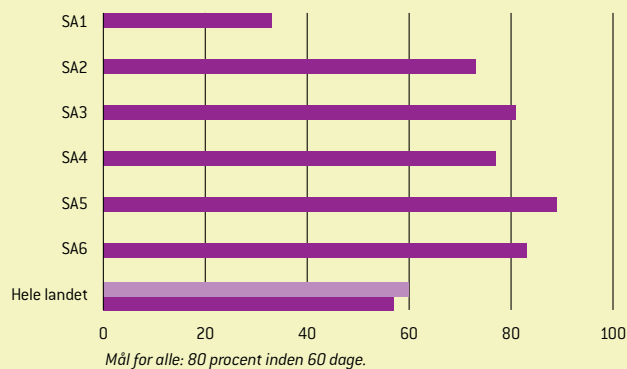
Når en borger klager over politifolk, indkalder statsadvokaternes medarbejdere ofte borgeren for at få præciseret klagen, lige som statsadvokaterne får forklaringer fra politifolkene.

ANDEL AF POLITIKLAGENÆVNSSAGER, HVOR AFGØRELSEN ER TRUFFET INDEN 120 DAGE EFTER MODTAGELSEN

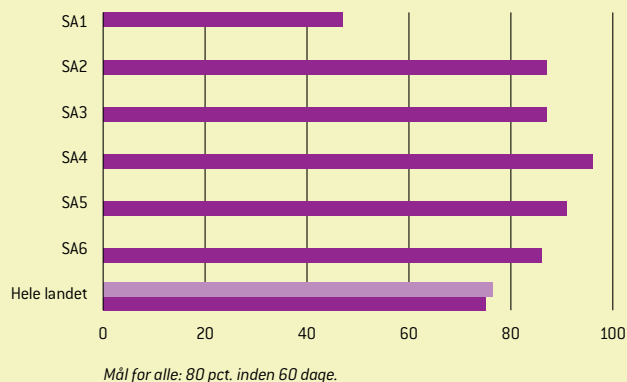
ERSTATNINGSSAGER

Derefter forelægger statsadvokaten sagen for et uafhængigt politiklagenævn, der udtaler sig, inden statsadvokaten træffer sin afgørelse.

»Det er aldrig slået igennem i medierne, at nævnene og statsadvokaterne som regel er meget enige. Og når de er uenige, er det ofte kun små nuancer, der skiller dem,« siger Jesper Hjortenbergt.

KLAGESAGER

TRE KLAGESAGER FRA 2008

KRITIK AF BETJENTE

Statsadvokaten for Fyn, Syd- og Sønderjylland udtalte kritik af en betjent, og Rigsadvokaten udvidede kritikken til at omfatte yderligere en betjent i en sag, der foregik på en rastepads.

Personalet på rasteplassen ringede til politiet, da en tysk mand lå livløs udenfor i få graders varme.

I stedet for at tilkalde en ambulance bad betjentene personalet på rasteplassen om at se til personen og tage hans bilnøgler. Personalet lagde ham ind i hans bil, men han døde efterfølgende.

Rigsadvokaten udtalte, at betjentene havde grebet situationen forkert an, men at de ikke havde begået fejl i en sådan grad, at der var grund til at retsforfølge dem.

'MEGET KRITISABELT'

Sådan betegnede Statsadvokaten for Nordsjælland og Københavns Vestegn en betjents handling, da han ledsagede en beruset mand på skadestuen. Manden var sigtet for drabsforsøg.

Da den berusede skulle på toilettet, holdt politiet øje med ham gennem en sprække ved døren. Betjenten så, at manden gav sig til at smøre afføring ud på toiletbrættet, og derpå gik betjenten ind på toilettet og tørrede afføringen af med den berusedes tøj. Sagen endte med udtalelsen 'meget kritisabelt'.

UAFKLARET SAG OM VOLD

I en sag fra Randers blev en værtshusgæst anholdt.

Han klagede over, at betjentene slog ham, og ved en undersøgelse viste det sig, at han var sribet på ryggen efter slag. Hverken Statsadvokaten eller Rigsadvokaten kunne klarlægge, hvem der havde slået manden, og derfor faldt sagen, forklarer statsadvokat Jesper Hjortenbergt fra Rigsadvokaten.

»Der gælder samme beviskrav mod politifolk som mod almindelige borgere. Hvis man ikke med sikkerhed kan udpege en ud af flere mulige gerningsmænd, kan man ikke få nogen dømt,« siger Jesper Hjortenbergt.

STYR PÅ KLAGERNE

Behandlingen af klager bør placeres på få medarbejdere, der ikke laver andet. Og efterforskningen skal i gang med det samme, forklarer vicesstatsadvokat Anne-Mette Wiese fra Statsadvokaten for Midt-, Vest- og Sydøstjylland.

» Du bør ikke have store nævningsager, samtidig med at du behandler klager over politiet. For når du har et retsmøde forude, får det naturligt højere prioritet end en klagesag.«

Vicestatsadvokat Anne-Mette Wiese kan bryste sig af at lede den afdeling, der behandler politiklager mest effektivt i Danmark.

Med 85 procent af sagerne afgjort inden 120 dage ligger Statsadvokaten for Midt-, Vest- og Sydøstjylland i top. Det skyldes ifølge Wiese især, at sagerne er koncentreret på få medarbejdere, der prioriterer dem.

»Sagerne er placeret under mig, og sammen med en assessor behandler vi næsten alle klager. Det er vigtigt, at sagerne har førsteprioritet, og at de er placeret på så få hænder som muligt,« siger Anne-Mette Wiese.

HOLD FLERE BOLDE I LUFTEN

Hun har også erfaret, at klagerne bør journaliseres med det samme, så sagsbehandlerne kan sætte en eventuel efterforskning i gang hurtigt.

»Det er vigtigt, at du holder flere bolde i luften i stedet for at tage et efterforskningsskridt ad gangen. Du skal indkalde flere til afhøring fra starten. For ofte kan advokater ikke møde til afhøring, eller også svarer politifolkene ikke grundigt nok på vores sagsfremstillinger,« siger Wiese, der har strammet procedurene.

»Politiet får kun syv dage til at svare. Hvis vi ikke får svar, rykker vi både telefonisk og skriftligt. En gang om ugen trækker jeg lister, så vi undgår døde perioder i sagerne,« siger Anne-Mette Wiese.

KLAGER OVER SPROG OG MAGTANVENDELSE

En del af afdelingens cirka hundrede sager i 2008 gik på politifolkenes sprogbrug, mens andre borgere mente, at betjente havde brugt unødigt meget magt.

»Nogle klager har svært ved at skelne mellem vold og unødigt magt, og det prøver vi at spørge ind til, når vi afhører dem. Ofte er det nemmere, når en advokat har udformet klagen, for så er det defineret så præcist, hvad borgeren klager over, at vi kan lave sagsfremstilling ud fra klagen,« siger Anne-Mette Wiese.

De få sager, som har taget afdelingen over fire måneder at behandle, har typisk været tungere sager, hvor borgere er døde eller kommet alvorligt til skade i politiets varetægt.

»Der skal undersøges mange ting, og retsmedicinske undersøgelser og obduktioner kan trække ud. Så det er ikke alle sager, der kan nås på 120 dage.«

SØK: ANKLAGERNE ER MED FRA STARTEN

Stein Bagger-sagen var i 2008 den største hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet. Hver morgen i mere end to måneder mødtes efterforskningsgruppen, der på et tidspunkt talte mere end 20 medarbejdere.

Udmiddelbart var det en mandag som alle andre, da statsadvokat Jens Madsen mødte på arbejde 1. december ved ottetiden. Som chef i Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK) indledte han også denne uge med at samle personalet til briefing og peptalk og fortsatte derefter til ledermøde.

Klokken kvart i ni vendte Jens Madsen tilbage til sit kontor, men før han satte sig bag skrivebordet, stak han hovedet ind i det tilstødende lokale. Her hilste han pænt på to gæster, der siden klokken syv havde siddet til møde med politikommissær Knud Haargaard.

»Jeg vidste, at de havde kontaktet os søndag, fordi de ville vise os nogle dokumenter. Deres henvendelse havde ikke givet anledning til uro, og jeg fik ingen detaljer, da jeg kort præsenterede mig for dem. Jeg regnede med, at der var tale om en helt almindelig anmeldelse,« siger Jens Madsen.

STØRSTE SAG I 2008

Han gættede forkert. De to gæster repræsenterede selskaberne JMI Invest og IT Factory, og blandt dokumenterne var en tilsyneladende forfalsket leasingkontrakt. Det opdagede Jens Madsen, da han to minutter over ni fik en mail, som oplyste, at de to selskaber samme formiddag ville holde pressemøde for blandt andet at orientere om en bedragerianmeldelse mod IT Factorys administrerende direktør Stein Bagger.

»Jeg bankede igen på døren og spurgte gæsterne, om pressemødet var på deres initiativ. Det var det. Samtidig fik jeg også at vide, at hovedpersonen var

forsvundet fra Dubai,« fortæller Jens Madsen om den morgen, der markerede starten på den største SØK-indsats i 2008.

ANKLAGERE MED FRA STARTEN

Ud over en massiv offentlig interesse – Jens Madsen var belejret af journalister i ugevis, og han fik brug for alle de tv-slips, der hænger på stumtjeneren på hans kontor – fik man internt i SØK endnu et vidnesbyrd om, at den såkaldte *Efterforskningsmodel 2005* virker.

Efterforskningsmodellen går ud på, at man i et konkret sagskompleks samler en gruppe, hvor anklagemyndighedens jurister og politiets efterforskere, udvalgt efter deres kompetencer i forhold til opgaven, arbejder tæt sammen fra første færd.

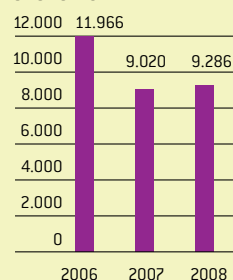
»Efterforskningsmodellen betyder, at vi vinder tid og sparer ressourcer. Når anklagerne er med fra starten, kender de *alle* nuancer og omstændigheder, når sagen kommer i retten. De kan løbende vurdere efterforskernes materiale og sørge for, at politifolkene holder fast i de spor, der kan bære en eventuel tiltale,« forklarer Jens Madsen.

GRUPPEMØDE HVER MORGEN

I de første hektiske dage deltog flere end 20 mand i arbejdet med blandt andet at ransage relevante adresser, beslaglægge beviser og værdier, etablere kontakt til de amerikanske myndigheder og få den sigtede varetægtsfængslet in absentia.

Siden kom den særlige efterforskningsgruppe til at bestå af en fast stamme på 16 personer: anklagerne Per Justesen og Lykke Nielsen, 12 efterfor-

TILTALER I SAGER OM ØKONOMISK KRIMINALITET

skere med forskellige specialer samt to kontorassistenter, som på fuld tid registrerede og organiserede de omfattende mængder dokumenter.

I SØK kom denne gruppe til at skrive historie: For første gang nogen sinde var det nemlig nødvendigt at samle teamet hver morgen i mere end to måneder. Normalt er det tilstrækkeligt, at efterforskerne gør indbyrdes status en gang om ugen. I nogle tilfælde endda sjældnere. Men i denne sag var der ekstraordinært mange tråde, konti, pengestrømme og internationale forbindelser, som SØK dagligt skulle holde styr på.

»Derudover adskilte vores tilgang til sagen sig ikke fra andre. Da vi først var i gang, var det bare en ny opgave. Men selvfølgelig lettede det arbejdet rigtig meget, at den sigtede selv hjalp med at forklare penge- og dokumentstrømmene, efter at han havde meldt sig til politiet i USA og var blevet udleveret til Danmark,« siger politikommissær Ole Kahlen.

12. juni 2009 blev Stein Bagger idømt syv års fængsel ved Retten i Lyngby.

FAKTA OM BEHANDLING AF ØKONOMISK KRIMINALITET

Rigsadvokaten har besluttet at øge indsatsen mod den økonomiske kriminalitet. Målt på vægtede tiltaler i 2008 lå dette kriminalitetsområde 22 procent under niveauet for 2006, og det var således det område, hvor arbejdet med politireformen gik mest ud over sagsbehandlingen.

I 2006 nåede anklagemyndigheden således at rejse tiltale i 11.966 sager, i 2007 var tallet 9.020 sager og i 2008 blev der rejst 9.286 vægtede tiltaler.

Et af midlerne til øget effektivitet bliver det tilsynskoncept, som Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK) sammen med repræsentanter for de regionale statsadvokater udarbejdede i 2008. Konceptet udstikker ensartede retningslinjer for de regionale statsadvokaters tilsyn med sagsbehandlingen af økonomiske sager i politikredsene. Samtidig vil der for hver enkelt af de større økonomiske sager blive opstillet en særlig milepælsplan, der nøje beskriver målene for fremdrift i sagen.

Desuden står SØK til rådighed med bistand til de kredse, som ønsker at følge SØK's særlige efterforskningsmodel, der går ud på, at efterforskere og anklagere arbejder sammen fra begyndelsen af en sag. Modellen egner sig til alle større sager om økonomisk kriminalitet, herunder f.eks. større sager om unddragelse af skat og moms.

Fremdrift i behandlingen af disse sager afhænger i høj grad af, at der er de fornødne efterforskningsmæssige og anklagerfaglige kompetencer til rådighed. Derfor bliver der i 2009 også gjort en særlig indsats for kompetenceudvikling og rekruttering af medarbejdere til arbejdet med økonomisk kriminalitet – både på efterforsknings- og anklagersiden.

SÆTTER SIG PÅ UDBYTTET, FØR DET ER FOR SENT

I 2008 beslaglagde Sporingsgruppen værdier for 45 millioner kroner.

»Gruppen har givet os en helt anden form for efterforskning i sager om økonomisk kriminalitet,« siger vicesstatsadvokat Per Fiig.

Sporingsgruppen kom godt fra land, da den blev søsat i oktober 2007, og i sine første tre måneder beslaglagde den værdier for 8 millioner kroner.

Endnu bedre gik det i 2008, hvor de fem mand i specialenheden under Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK) sikrede værdier for godt 45 millioner til statskassen.

Det er netop tanken bag Sporingsgruppen, der arbejder parallelt med efterforskerne i sager om økonomisk kriminalitet, som regel med afsæt i sager, der udspringer fra SØK's særlige hvidvasksekretariat.

MED FRA FØRSTE SKRIDT

Mens efterforskerne går efter beviser vedrørende det strafbare forhold, jagter Sporingsgruppen de skjulte formuer, som beslaglægges, indtil en eventuel straffesag er afgjort. I tilfælde af dom kan anklagemyndigheden derefter konfiskere de beslaglagte værdier.

»Vi har opnået et godt samarbejde mellem de efterforskere, der efterforsker det strafbare forhold, og Sporingsgruppen, som går efter udbyttet fra det strafbare forhold. Det har givet os en helt anden form for efterforskning. Tidligere var der i systemet ikke altid det nødvendige fokus på værdierne, før en sag var afgjort, og

undervejs kunne de involverede måske nå at gemme deres formuer. Nu aktiveres Sporingsgruppen, når vi tager de første skridt i f.eks. en moms- eller narkotikasag. Den er med på telefonaflytninger, og den er med, når der ransages,« siger vicesstatsadvokat Per Fiig, SØK.

ARKIVRUM TIL MALERIER

De beslaglagte værdier tæller alt fra hemmelige bankkonti og friværdier i fast ejendom til luksusbiler, kunstværker og dyre malerier. Indsatsen er ofte særdeles synlig for de ansatte i SØK, når de møder på arbejde på Østerbro og ser, at der i løbet af natten er blevet parkeret en smart sportsvogn i garagen. Så ved de, at Sporingsgruppen har været på arbejde.

»Det har såmænd også været nødvendigt for os at låne et arkivrum under Statens Museum for Kunst. Her kan vi deponere de beslaglagte malerier forsvarligt, indtil vi ved, om de skal konfiskeres,« siger Per Fiig, der ud over at være 'depotbestyrer' for foreløbig 10 malerier i øvrigt også kan kalde sig 'ejendomshandler'.

I hvert fald er det efter en domfældelse i den såkaldte Gul Feber-sag – en omfattende dansk-asiatisk momskarrusel – lykkedes at indløse den friværdi i en villa, som Sporingsgruppen havde beslaglagt. Villan tilhørte en af de dømte, og da huset blev solgt, røg det kontante overskud på 2 millioner kroner i statskassen.

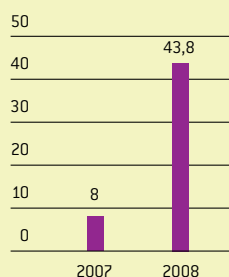
SPORINGSGRUPPENS BESLAGLÆGGELSER I 2008

Fast ejendom	27 mio. kr.
Biler	200.000 kr.
Både	600.000 kr.
Kunst og indbo	9 mio. kr.
Penge på konti	6 mio. kr.
Varelagre	1 mio. kr.
I alt	43,8 mio. kr.

Note: For fast ejendom, biler og både er der tale om den skønnede friværdi (vurdering fratrukket belåning).

SPORINGSGRUPPENS BESLAGLÆGGELSER

MIQ. KR

HJÆLPER POLITIKREDSENE

Sporingsgruppen står også til rådighed for landets politikredse. I 2008 udmøntede det sig i otte aktioner, hvor der blev foretaget beslaglæggelse af værdier.

»Derudover har vi også besøgt kredsene for at fortælle om vores arbejde, og der har været stor interesse for at høre nærmere om Sporingsgruppens særlige finansielle efterforskning,« fortæller Per Fiig og nævner, at arbejdet med finansiell efterforskning også er nærmere beskrevet i Sporingsgruppens manual for sporing, beslaglæggelse og konfiskation, der er tilgængelig på de to intranet – AnklagerNet og Polnet.

Det samlede 'udbytte' fra 2008 omfatter både små og store beløb i de enkelte sager: fra 40.000 kroner i den lette ende til beslaglæggelser for 14 millioner kroner i den absolut tunge ende.

»Efter min opfattelse er der ingen øvre grænser for dette område. Rundtomkring i landet er der et utal af sager, hvor de involverede skjuler deres formuer,« siger Per Fiig og nævner alt fra narkotika- og prostitutionsbagmænd til moms- og skattesvindlere.

FAKTA OM SPORINGSGRUPPEN

Sporingsgruppens daglige arbejde ledes af statsadvokatassessor Michael Ejlerskov og består ud over ham af fire efterforskere. Gruppen blev etableret efter inspiration fra Norge, hvor en tilsvarende enhed på 11 mand i 2006 beslaglagde for 60 millioner kroner.

Oprindeligt opstod ideen dog i Nordirland, hvor formodede IRA-sympatisører dræbte en hel familie. Det var ikke muligt at ramme morderne, så i stedet gik man efter et stort økonomisk netværk omkring dem.

Siden december 2008 har alle EU-lande været forpligtet til at oprette en særlig sporingsgruppe.

FAKTA OM SØK

Organiseret økonomisk kriminalitet efterforskes og behandles af Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK). Sagerne omfatter blandt andet børssvindel, bedrageri i organiseret form, skattestraffesager, varemærkefalskneri og overtrædelser af konkurrencelovgivningen. SØK huser også Hvidvasksekretariatet, der modtager underretninger om hvidvask af penge, samt Sporingsgruppen, der blev oprettet i efteråret 2007.

Dømte i økonomiske sager skal ikke have adgang til udbyttet fra deres kriminalitet, når de kommer ud af fængslet. Derfor satte anklagemyndigheden i 2008 fokus på at finde byttet, og SØK styrkede gennem Sporingsgruppen indsatsen med sporing, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare forhold. Målet er, at gruppen ud over SØK's egne sager også skal hjælpe de lokale politikredse med finansiell efterforskning af sager om kvindehandel, illegal arbejdskraft, rufferi, menneskesmugling, våbensmugling og narkokriminalitet.

Personalet i SØK udgjorde i 2008 95 medarbejdere. De var fordelt på 57 polititjenestemænd, 25 jurister og 13 administrative medarbejdere.

SØK indledte i 2008 efterforskning i 88 nye sager. De omfattede 36 sager om børskriminalitet, 9 skattesager, 2 sager om selskabslove, 9 sager inden for konkurrenceret, 5 sager om EU-svig og 1 om korruption. De resterende 26 sager var øvrige straffesager. Der blev rejst

76 sigtelser, foretaget 18 anholdelser, gennemført 107 ransagninger, 115 begæringer om edition og foretaget 17 beslaglæggelser.

Der blev i 2008 rejst 25 nye tiltaler og udstedt 9 udenretlige bødeforelæg. I 9 ud af 10 afsluttede sager blev tiltalte dømt og straffet eller modtog bødeforelægget.

Medarbejderne i SØK arbejder projektorienteret. Siden oprettelsen af SØK i 1973, tidligere kendt som Bagmandspolitiet, har jurister, politipersonale og kontorfunktionærer løbende samarbejdet i straffesagsarbejdet. Formålet er at sikre, at sagerne håndteres så effektivt som muligt. Arbejdet foregår i tre faglige sektioner samt en række tværgående funktioner. De faglige sektioner er opdelt i en efterforsknings- og en jurist/anklagerdel. Efterforskningen ledes af en politiinspektør, en vicepolitiinspektør og tre politikommissærer, mens det juridiske arbejde ledes af syv vicestatsadvokater. Anklagere og kontorfunktionærer er ansat under Rigsadvokaten, mens politipersonale er ansat under Rigspolitiet.

Mål for SØK i 2008

At intensivere arbejdet med at opspore byttet fra økonomisk kriminalitet og rejse krav om konfiskation i alle sager, hvor der er et identificerbart udbytte.

Resultat

Sporingsgruppen beslaglagde værdier for 45 millioner kroner.

GRØNLANDS POLITI OPRUSTER TIL NYT RETSSYSTEM

Politifolk og anklagere i Grønland specialiserer og efteruddanner sig for at matche det kvalitetsløft, som tre nye love giver retssystemet. Ny organisation af politiet, en ny gruppe af politianklagere og ny vagtcentral opstår som synlige tiltag.

Borgerne får på sigt et bedre og mere effektivt politi. Betjente og anklagere specialiserer sig inden for bestemte opgaver og får dermed mulighed for at gå i dybden. Og bebyrdede betjente på rådighedsvagt får et tiltrængt filter i form af en vagtcentral, der koordinerer og visiterer de mange opkald fra borgerne om natten.

Sådan ser politimester Steen Silberg Thomsen tre ud af en række gevinster, når det grønlandske politi organiserer sig i tre søjler – en operativ, en juridisk og en administrativ.

»I dag bliver administrative opgaver behandlet af medarbejdere, der har operative og juridiske opgaver som område. Vi opnår med reformen, at opgaverne bliver behandlet de rigtige steder, og det bør skabe mulighed for et kvalitetsløft. De pågældende medarbejdere kan hellige sig de opgaver, de er eller bliver specialiseret i, og de bliver dermed bedre klædt på,« siger Steen Silberg Thomsen.

En anden gennemgribende ændring bliver, at det grønlandske politi regionaliserer sig. De nuværende 16 politidistrikter bliver til fem politiregioner – en ændring, der delvist følger den grønlandske kommunalreform.

»Ingen lokalstationer bliver nedlagt, men de får ændrede arbejdsopgaver. Det hænger sammen med den kommende grønlandske kriminal- og retsplejelov. Hvis vi skal klare de nye udfordringer fra blandt andet retterne og forsvarerne, skal vi ruste os organisatorisk,« siger Steen Silberg Thomsen.

VERDENS MEST VOLDELIGE SAMFUND

Han er klar over, at jobbet som betjent, anklager eller kontorfunktionær i Grønlands Politi er ganske

udfordrende. For landet er verdens mest voldelige samfund, ifølge den grønlandske radioavis, der har sammenlignet grønlandske tal for drab og vold med FN's opgørelser.

»Vi havde otte drab i 2007, og det svarer til, at der i Danmark blev begået 7-800 drab om året – ikke 50. Det tal er vi oppe imod, og det præger hverdagen,« siger Steen Silberg Thomsen, der har sammenlignet den absolutte kriminalitet blandt Grønlands 57.000 indbyggere med de daværende 54 danske politikredse før politireformen.

»Der blev kun begået flere voldsforbrydelser i Århus og København. På sædelighedsområdet kom ingen danske kredse i nærheden af Grønland. Det forklarer måske, at vi synes, at vi indimellem har travlt,« siger politimesteren.

Dog påpeger han, at andre sagstyper forekommer i et mere begrænset omfang i Grønland. Eksempelvis er omfanget af fødselssager – på grund af et forholdsvis lille vejnet – langt mere begrænset end i politikredsene i det sydlige Danmark.

ENORME AFSTANDE OG INGEN VEJE

Samtidig skal de godt 300 medarbejdere dække et land, der rækker fra København til Istanbul på langs og fra København til München på tværs. Uden veje til at forbinde byerne.

Kombinationen af enorme geografiske afstande, sociale problemer og ekstreme vejrforhold gør jobbet særligt udfordrende.

»Nogle gange skal vi midt om natten vurdere, om vi skal flyve ind til en bygd for at anholde en person for eventuelt at fremstille vedkommende i grundlovsforhør. Eller om vi skal iværksætte en eftersøgning med helikoptere, skibe eller snescootere, når nogle personer savnes,« siger politimesteren.

NATTEVAGTER TÆRER PÅ BETJENTE

En ny vagtcentral, som er en del af den grønlandske politireform, skal forbedre arbejdsmiljøet for betjentene på rådighedsvagt.

I dag er betjente på rådighedsvagt udstyret med en mobiltelefon. Deres numre bliver om natten meget flittigt brugt af borgere, når problemer med druk og vold tårner sig op. Men personalet på centralen i Nuuk vil fremover visitere opkaldene mellem kl. 16 og 8 i det meste af Grønland.

»Vi afskaffer ikke rådighedsvagterne, men vi sætter et filter ind, der aflaster betjentene. Det skulle gerne samtidig medføre, at vi får en mere ensartet og kvalificeret behandling af borgerne. Og betjentene slipper for at blive ringet op i tide og utide,« siger Steen Silberg Thomsen.

Alarmcentralen vil dække fra Upernavik i nord, der ligger lidt syd for Qanaaq, til Nanortalik i syd. Byerne og bygderne i det nordligste Grønland og på østkysten bliver ikke berørt af den nye vagtcentral.

»Det skyldes sproglige barrierer. De taler et helt andet grønlandsk i det nordligste og østlige Grønland, og så er der nogle tekniske problemer med satellitterne, der skal bære telefonsignalet,« siger politimesteren.

NY GRUPPE ANKLAGERE SKAL VOKSE FREM

Han ser det som sit fornemste mål at højne kvaliteten af politiarbejdet i Grønland. Midlet hedder uddannelse, og medarbejderne har især brug for mere teoretisk viden.

Den grønlandske retsreform vil sørge for uddannelse til de nuværende kredsdommere og forsvarere, der i dag er lægfolk – håndværkere, lærere og andre med forholdsvis korte uddannelser. Anklagerne skal følge med.

»En af mine kongstanker er at løfte niveauet i anklagemyndigheden. I dag skal almindelige betjente gå i retten, efter at vores jurister har rådgivet dem over telefonen eller mail. Vi håber, at vi kan få et korps af politianklagere, der kan dyrke og udvikle deres anklagerkompetencer,« siger Steen Silberg Thomsen.

Allerede nu er den grønlandske politiuddannelse omlagt fra et års teori og to års praktik til to gange otte måneders teori og 16 måneders praktik.

»Vi har justeret alle fagpensumplaner, så de passer til den nye lovgivning. De næste hold politielever, der begynder i maj 2009, uddannes i både den nye kriminallov og retsplejelov,« siger Steen Silberg Thomsen.

TRELEDDET UDDANNELSE

Samtidig er politiet i Grønland i samarbejde med Rigspolitiet og Rigsadvokaten ved at udvikle og planlægge uddannelsesforløbet for politikredsens medarbejdere, så de uddannes i tre moduler. Første modul er en basisuddannelse som politibetjent. Andet modul rummer en sekretariats- og anklageruddannelse, der målrettes de personer, der skal have juridisk indsigt, og et tredje modul skal give medarbejderen indsigt i ledelse og sikring af legaliteten. Det vil sige, hvordan man sikrer, at politiet følger de rigtige procedurer og regler i det daglige arbejde.

Politimesteren er fortrøstningsfuld:

»Vi får styrkede faglige miljøer og en struktur, der er fremtidssikret i forhold til de to nye love.«

GRØNLANDS POLITI PÅ TRE BEN

- Politiet i Grønland bliver opdelt i tre søjler: en juridisk, der ledes af en vicepolitimester, en administrativ, der ledes af en administrationschef (chargeret jurist), og en operativ, der ledes af en chefpolitiinspektør.
- De 16 politidistrikter samles i fem politiregioner, der hver får en regionsleder.
- Hovedstadsregionen, der er den største, ledes af en vicepolitiinspektør samt en politikommissær og en række vicepolitikommissærer. I resten af landet leder politikommissærer regionerne, bistået af en vicepolitikommissær, der enten har en administrativ eller operativ ledelsesmæssig funktion.
- De godt 300 medarbejdere er fordelt på fire faggrupper: politibetjente (cirka halvdelen), jurister (otte personer), kontorpersonale og skibsbesætning til fire kuttere.

GRØNLAND MODERNISERER RETSSYSTEMET

- En ny kriminal- og politilov træder i kraft 1. januar 2010.
- Den nuværende kriminallov har ingen strafferammer og tager udgangspunkt i gerningsmanden. I dag afsoner dømte på åbne anstalter, de kan gå på arbejde og dermed beholde deres plads i lokalsamfundet.
- I takt med at kriminaliteten er blevet grovere, føler mange, at ofrenes retfærdighedssans krænkes, når en voldsmand ikke anbringes på en lukket anstalt.
- Derfor skal Kriminalforsorgen etablere en anstalt i blandt andet Nuuk med lukkede afdelinger til kriminelle, der begår særlig personfarlig kriminalitet. Dermed forbliver blandt andre fanger, som før blev anbragt på Anstalten i Herstedvester, i Grønland.
- I dag er landsdommerne jurister og ansat på fuld tid, mens kredsdommerne er almindelige borgere, der træder til efter behov.
- Fremover ansættes kredsdommere på fuld tid og får efteruddannelse. Forsvarerne skal fremover have en juridisk uddannelse, ligesom domsmænd bliver efteruddannet.

NY LOV STYRKER RETSPLEJEN

- Grønland får 1. januar 2010 en ny retsplejelov, der skal tilgodese borgernes retssikkerhed.
- Loven opstiller bestemmelser på områder, der i dag i større eller mindre omfang savner beskrivelse i den gældende lovgivning.
- Politiet bestemmer eksempelvis i dag selv, om det vil isolere mistænkte. Politiet træffer dog beslutningen under iagttagelse af de bestemmelser og principper, der regulerer isolationsfængsling i Danmark.
- Efter den nye lov skal en domstol tage stilling til indgreb som isolationsfængsling.
- Loven opstiller også regler for, hvordan politiet skal håndtere aktindsigt i straffesager.
- Indtil loven træder i kraft, agerer politiet efter reglerne i den danske retsplejelov, så borgerne i Grønland sikres de samme retssikkerhedsgarantier som borgerne i det øvrige kongerige.

VOLD OG SÆDELIGHEDSSAGER DOMINERER

Anmeldelser i 2008, kriminalloven	
Forbrydelser mod kønsædeligheden	391
heraf voldtægt, inkl. forsøg	164
mod børn under 15 år	82
blufærdighedskrænkelser	136
Forbrydelser i familieforhold	5
heraf blodskam	4
Forbrydelser mod liv og legeme	880
heraf drab	8
drabsforsøg	22
vold	833
Formueforbrydelser	3.382
heraf indbrud	541
tyveri	1.695
hærværk	749
brugstyveri	220
Krænkelser af offentlig myndighed	100
Kriminallov i øvrigt	383
Kriminallov i alt	5.141

FAKTA OM STATSADVOKATEN FOR SÆRLIGE INTERNATIONALE STRAFFESAGER (SAIS)

SAIS har til opgave at efterforske og retsforfølge særlige internationale straffesager, herunder folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser, terrorhandlinger og andre alvorlige forbrydelser, begået i udlandet. Målet er at sikre, at Danmark ikke bliver fristed for personer, der kan mistænkes for at have begået forbrydelserne. Embedet blev oprettet 1. juni 2002 og ledes af statsadvokat Birgitte Vestberg.

- **SAIS' efterforskning involverer internationale samarbejdspartnere.** Sagerne er ofte komplicerede, og de kræver et udstrakt samarbejde med internationale myndigheder og organisationer. SAIS samarbejder med FN's tribunaler, særdomstole, udenlandske søsterafdelinger og centrale politi- og anklagemyndigheder. SAIS arbejder også sammen med ngo'er, både i Danmark og i andre lande.
- **I 2008 efterforskede SAIS to sager om drab i Bosnien-Hercegovina efter en ny model med en fremskudt base i Sarajevo.** Denne var bemandet med to-tre efterforskere ad gangen. Fordelen ved at have efterforskere på gerningsstederne og tæt på vidner gjorde, at SAIS allerede efter 27 dage kunne afgøre sagerne. Den ene sag vedrørte en 71-årig herboende mand, som var mistænkt for medvirken til drab på 40 civile etniske serbere i tre landsbyer i Bosnien-Hercegovina i 1992 og nedbrænding af landsbyerne. Den anden sag vedrørte en 49-årig ligeledes herboende mand, som var mistænkt for i 1992 at have dræbt en familie på tre i deres hus i Sarajevo og forsøgt at skjule uger-

ningen ved at sætte ild til huset. Efterforskningen mod den 71-årige gav ikke sikre oplysninger om, at han havde deltaget i drabene, mens efterforskningen mod den 49-årige udelukkede, at han havde deltaget. I det første tilfælde ønskede den regionale anklagemyndighed at efterforske videre, og i det andet tilfælde orienterede SAIS anklagemyndigheden om efterforskningens resultat og materiale, så det kan indgå i en videre efterforskning.

- **SAIS' vigtigste danske samarbejdspartnere** er Udenrigsministeriet og danske repræsentationer i udlandet, Udlændingeservice, Rigspolitiets specialafdelinger og politikredsene, forsvaret og retsmedicinske institutter.
- **SAIS' mål for sagsbehandlingstiden** er maksimalt 12 måneder. Den blev fulgt i 11 ud af 15 afgjorte sager i 2008.
- **SAIS indledte efterforskning i 20 nye sager i 2008.** Ni af sagerne vedrører gerningssteder i Eksjugoslavien, to vedrører Mellemøsten, fem vedrører det øvrige Asien, mens fire sager vedrører gerningssteder i andre lande. Otte sager var anmeldt af private, mens syv blev rejst på statsadvokatens eget initiativ. Tre sager blev anmeldt af politimyndigheder og to af Udlændingeservice.
- **SAIS havde ved årets udgang 17 ansatte.** Personalet omfattede fire anklagere, en analytiker (historiker), 10 politimedarbejdere og to kontorfunktionærer. Desuden var der i 2008 tilknyttet to reservepolitijestemænd.

NETVÆRK AF ANKLAGERE SKAL VIDEREFØRE TRIBUNALERS ARBEJDE

Når tribunalerne for Rwanda, Jugoslavien og Sierra Leone afvikles, får nationale anklagere opgaven med at retsforfølge forbryderne fra konflikterne. Internationalt samarbejde bliver afgørende for, at forbryderne ikke finder fristeder, mener statsadvokat Birgitte Vestberg.

Find beviser mod en herboende afrikaner, som har dræbt 20 mennesker i Rwanda eller Uganda. Vidner, pårørende og lig befinder sig i det centrale Afrika, og chancen for at få manden dømt fra skrivebordet i København synes mikroskopisk. Hvad gør statsadvokaten, der får opgaven?

Birgitte Vestberg, der leder Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager (SAIS), ville sandsynligvis ringe til et par gode kolleger – andre europæiske anklagere, der allerede har været på en tilsvarende opgave i det afrikanske land.

»De kender måske lokale myndighedspersoner, der vil hjælpe, og de ved, hvilket udstyr vi skal medbringe, og hvor man kan bo. De kan også tit hjælpe med vigtig baggrundsviden om kulturen og konfliktens parter,« siger statsadvokat Birgitte Vestberg.

Siden 2002, hvor Justitsministeriet gav SAIS opgaven med at finde og retsforfølge herboende personer, der har begået alvorlige forbrydelser i udlandet, har medarbejderne målrettet opbygget et net af udenlandske kontaktpersoner. Hos ngo'er, krigsforbrydertribunaler og udenlandske anklagerenheder.

Samarbejdet går begge veje. Indimellem hjælper SAIS engelske, tyske, canadiske og amerikanske kolleger.

»Det gælder, hvis deres vidner bor i Danmark, eller hvis vi har sager, de kan bruge. Så kommer de og læser op på dem,« siger Birgitte Vestberg.

NGO'ER HJALP I AFGHANISTAN

Derimod varierer samarbejdsviljen blandt myndigheder i konfliktområderne.

»Intet lykkes, hvis vi ikke får en positiv modtagelse af myndighederne i værtslandet. Sidder folkene, som har begået forbrydelserne, stadig tæt på magten, kan vi lige så godt opgive,« siger Birgitte Vestberg.

Nogle steder hjælper myndighederne ikke, men lægger heller ikke hindringer i vejen.

»I 2005 og 2006 efterforskede vi i Afghanistan, og vi fik lov til at arbejde af myndighederne, men de havde ikke ressourcer til at hjælpe os. Der var vi meget afhængige af lokale organisationer, og det lærte vi af englænderne og hollænderne, som har efterforsket dernede,« siger Birgitte Vestberg.

Hun nævner ngo'er som Human Rights Watch, Redress og International Federation of Human Rights, der ligesom SAIS vil undgå, at krigsforbrydere finder fristeder.

I andre lande hjælper myndigheder med at finde vidner og sikre, at Birgitte Vestberg og hendes kolleger kan rejse sikkert rundt og efterforske.

Sidder folkene, der har begået forbrydelserne, stadig tæt på magten, kan vi lige så godt opgive.

Statsadvokat Birgitte Vestberg

»Det betyder fantastisk meget, at du rejser ud og står ansigt til ansigt med dem, der skal hjælpe dig,« siger Birgitte Vestberg og nævner, at den ugandiske rigsadvokat, som hun kender gennem den internationale anklagerorganisation, var en stor hjælp, da SAIS efterforskede en drabssag i Uganda.

MILLIONER AF SIDER OM FORBRYDELSER

Det internationale samarbejde bliver særligt vigtigt, når flere tribunaler afvikles eller udfases i 2009 og 2010. Det gælder Rwanda-tribunalet, tribunal for Jugoslavien og den særlige domstol for Sierra Leone.

»På en konference for nylig foreslog chefanklageren for Rwanda-tribunalet, at der oprettes et internationalt netværk af personer, der behandler sager om folkedrabet i Rwanda. Det er meget vigtigt, at tribunalernes store viden ikke går tabt, for de ikke-afgjorte sager bliver overført til nationale jurisdiktioner,« siger Birgitte Vestberg.

Og det er enorme mængder oplysninger om forbrydelser, ofre, vidner og mistænkte, som tribunalerne ligger inde med. Millioner af sider ligger arkiveret elektronisk hos Rwanda-tribunalet, og derfor arbejder en kommission, nedsat af FN, på at finde ud af, hvordan relevante myndigheder som SAIS kan få adgang.

SAIS FÅR STÆRKT REDSKAB

Krigsforbrydere og gerningsmænd bag grove forbrydelser i udlandet risikerer i højere grad at blive retsfulgt i Danmark.

Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager (SAIS) har fået lov at screene udlændingesager for at finde ud af, om herboende personer har begået grove forbrydelser som voldtægt, tortur eller drab.

SAIS har siden oprettelsen i 2002 kørt flere sager i retten for at få denne mulighed, men i 2008 ændrede Folketinget udlændingeloven, så SAIS kunne screene et større antal sager hos Udlændingestyrelsen.

»Vi er meget tilfredse. Vi konkretiserer søgningerne inden for bestemte konfliktområder, og vores medarbejdere kan hurtigt se på en sag, om vi skal efterforske videre eller ej. Vi har tavshedspligt, og vi ønsker kun viden om personlige forhold i sager om grov kriminalitet begået i udlandet,« siger statsadvokat Birgitte Vestberg.

De nye regler trådte i kraft 1. marts 2009.

Birgitte Vestberg peger også på, at Den Internationale Straffedomstol i Haag kun tager sig af personer, der overordnet er ansvarlige for overgreb, begået fra 1. juli 2002. Og at nogle lande ikke vil eller kan retsforfølge mistænkte.

»Tænk på overgrebene i Darfur og i det østlige Congo. Her skal de skyldige retsforfølges i de lande, hvor de har søgt tilflugt. Jo bedre netværk, jo hurtigere kan de nationale myndigheder håndtere sagerne.«

Afrapporteringen i 'Resultater 08' afspejler de pejlemærker, som anklagemyndigheden opstillede i 'Mål 08'.

Publikationen kan læses på www.rigsadvokaten.dk

I 'Mål 09' har vi beskrevet vigtige fokusområder for 2009. Publikationen kan læses på

www.rigsadvokaten.dk

RIGSADVOKATEN

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K